

JANCSÁK CSABA

So keres, SZKRSZ?

A Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium
felsőoktatási és munkaerő-piaci
eredményességhez való hozzájárulása
értékszociológiai megközelítésben

„So keres akanak” – hangzik a lovári cigány nyelvű mondat, mely könyvünk címét ihlette. „Mit teszel most? Mit csinálsz? Mi történik most? So keres, SzKeReSz?” Ilyen és efféle kérdések ölelték körül mindennapjainkat, amikor 2012-ben elhatároztuk, hogy kutatást folytatunk az éppen születő, tartalmi elemeit tekintve akkor még csak víziókban, tervekben, gondolatokban megjelenő Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium (SZKRSZ) első éveinek időszakában.

A 2013 és 2015 között folytatott kvantitív és kvalitatív módszertanokat egyaránt alkalmazó kutatással célunk az volt, hogy mélyebb ismereteket szerezzünk a formálódó szakkollégium hallgatóinak életvilágáról, és ugyanakkor megvizsgáljuk, az intézmény milyen hozzáadott értéket képvisel a felsőoktatási életúthoz, és a későbbi munkaerő-piaci boldoguláshoz.

„So keres, SZKRSZ?”

Ifjúsági korszakváltás

Szerkesztőbizottság

Gábor Kálmán

Jancsák Csaba

Matiscsák Attila

Szemerszki Marianna

Tibori Tímea

Utasi Ágnes

JANCSÁK CSABA

„SO KERES, SZKRSZ?”

A Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium
felsőoktatási és munkaerő-piaci
eredményességhez való hozzájárulása
értékszociológiai megközelítésben

BELVEDERE
MERIDIONALE

Szeged, 2015

A kötet alapját jelentő kutatást a TÁMOP 4.1.1.D-12 jelű,
„Roma szakkollégiumok támogatása” című pályázat támogatta

Lektorálta:
Nagy Gábor Dániel

Borítóterv:
Majzik Andrea

ISBN 978-963-9573-53-6 (print)
ISBN 978-615-5372-43-8 (online, pdf)
ISSN 1585-8448

© Jancsák Csaba, szerző, 2015
© Belvedere Meridionale, kiadó, 2015

TARTALOM

BEVEZETÉS	7
A kutatás szemléletmódja	7
A diplomás pályakövetési rendszer Magyarországon	10
A KUTATÁS MÓDSZEREI, ADATFELVÉTELEI	15
Értelmező megjegyzések	16
A SZAKKOLLÉGIUMRÓL	18
A SZAKKOLLÉGIUM PEDAGÓGIAI HITVALLÁSÁRÓL	20
A SZAKKOLLÉGISTÁK VILÁGÁNAK MINTÁZATAI	23
Háttéradatok	23
A kollégiumba való jelentkezés	25
Tanulmányi eredmények	26
Közösségi és közéleti aktivitás	27
A szakkollégisták és az értékek világa	29
A kollégisták jövőorientációi	31
Munkavállalás, diákmunka	34
A kollégium hozzájárulása a tanulmányi eredményességhez	35
A SZAKKOLLÉGIUM ÉS A SZAKKOLLÉGIUMI LÉT HOZZÁADOTT ÉRTÉKEI A FELSŐOKTATÁSHOZ ÉS A FELSŐOKTATÁSI ÉLETSZAKASZHOZ	45
A szakkollégium és a felsőoktatás	46
Képzések és mentorálás	54
Közösség, közösségi aktivitás	56
A szakkollégium hozzájárulása az identitás erősödéséhez, elmélyüléséhez	61
ÖSSZEGZÉS	67
IRODALOM	70
MELLÉKLETEK	78
SUMMARY	96

BEVEZETÉS

A kutatás szemléletmódja

„So keres akanak” – hangzik a lovári cigány nyelvű mondat, mely könyvünk címét ihlette. „*Mit tessel most? Mit csinálsz? Mi történik most? So keres, SzKeReSz?*” Ilyen és efféle kérdések ölelték körül mindennapjainkat, amikor 2012-ben elhatároztuk, hogy kutatást folytatunk az éppen születő, tartalmi elemeit tekintve ekkor még csak víziókban, tervekben, gondolatokban megjelenő Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium (SZKRSz) első éveinek időszakában.

Célunk az volt, hogy mélyebb ismereteket szerezzünk a formálódó szakkollégium hallgatóinak életvilágáról, és ugyanakkor megvizsgáljuk, hogy az intézmény milyen hozzáadott értéket képvisel a felsőoktatási életúthoz, és a későbbi munkaerő-piaci boldoguláshoz.

Az SZKRSZ-en kívül hat egyetemi szakkollégium működik Szegeden: a nagy hagyományú, 1956-ban alapított Eötvös Loránd Szakkollégium, a hetvenes években született – 2013-tól szakkollégiumként is működő – újszegedi Móra Ferenc Szakkollégium, továbbá az 1993-ban indult Sík Sándor Piarista Egyetemi Szakkollégium és az új évezredben létrejött Karolina Katolikus Egyetemi Szakkollégium, illetve az 1998-ban hallgatók által alapított Szegedi Társadalomtudományi Szakkollégium, valamint a 2013-ban létrehívott Művészetközvetítő és művészetpedagógiai Szakkollégium. Az előbbi négy kollégiumi elhelyezést is nyújt tagjainak, az utóbbi kettő szervezetileg nem kötődik kollégiumhoz. E tanulmány kereteiben a SZKRSZ hallgatóit tekintjük a szakkollégistáknak, tehát ahol erre külön nem utalunk, ott őket értjük szakkollégisták alatt.

A Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium hallgatói és alumnusai körében folytatott kutatás indításaként az európai és a hazai diplomás pályakövető rendszerek módszertanának és elméletének elemzését végeztük el. A folytatásban megvizsgáltuk a vonatkozó ifjúságkutatások megállapításait. Érdeklődésünk középpontjában az ifjúság világában bekövetkezett tendenciaszerű változások, a felsőoktatási életszakasz átalakulása, illetve a felsőoktatás elé a társadalom által megfogalmazott új kihívások álltak (munkaerő-piaci kongruencia, mentorálás, közösségépítés, szociális és demokratikus kompetenciák kialakítása-erősítése, új típusú értelmiségi létre érzékenyítés). Mindezek eredményeként következő kiinduló állításokat fogalmaztuk meg:

A diplomás pályakövetési vizsgálatokban a kutatók a gazdasági-munkaerőpiaci szempontok elsődlegességét veszik alapul (Hrubos 2008, 2012) és nem a hallgatók személyiségét, habitusát, attitűdjeit, és különösképpen nem a felsőoktatási értelmező közösségeket (Pusztai 2012, 2014), illetve a közösségi kapcsolatokat (Fónai 2015, Utasi 2013) és hallgatói referenciacsoportokat (Gábor 2001, 2012), melyek meghatározó jelentőséggel bírnak a felsőoktatási eredményesség (Pusztai 2011, 2015a, Bocsi 2015a, 2015b) szempontjából.

Az új évezredben a felsőoktatási intézmények átalakuló társadalmi szerepének feltárásához jelentősen hozzájáruló kutatások születtek, ugyanakkor Pusztai (2015b: 79) kiemeli, hogy a kutatói megközelítések sokasága ellenére „nem sikerült azonosítani az egyén felsőoktatási karrierjét kedvező irányba befolyásoló tényezőket”.

A diplomás pályakövetési vizsgálatokban a nevelésszociológiai megközelítés nem jelenik meg, a szemléletmód alapvetően gazdasági-szociológiai. A DPR-kutatások credo-jában nem a „homo sociologicus”, a társadalmi lény áll, hanem egy „vegytisztta” munkaerő-piaci szereplő (homo oeconomicus).

A működő hazai és nemzetközi diplomás pályakövetési rendszerek (a fentiek szerint lehatárolt) céljaik elérése szempontjából folyamatos önfejlesztő mechanikusok eredményeként sikeresen megvalósulnak, azonban nagymintás, kvantitatív jellegükből adódóan a statisztikai adatok mögött,

azaz „a számok mögött létező személyeket” kevésbé láttatják, miként a szakmaspecifikus munkaerő-piaci elvárásokat, kompetenciákat sem tudják értelmezni (Jancsák 2014).

A korábbi kutatások kevés információt hordoznak továbbá a nem sztenderdizálható felsőoktatási tartalmak, szerepek és azok hatása tekintetében, ilyen például az intézményi mikroklíma (Kozma 2004, Hrubos 2009), az oktatói-hallgatói viszony (Pusztai 2012, 2015a, 2015b; Bocsi 2015b), a „nem tradicionális” (Pusztai 2011) hallgatók oktatása-képzése (Trendl 2012; Forrai 2014, 2015), a nem oktatási intézmények és mindezek érték- és normateremtő hatása (Pusztai 2011, 2015a, Kardos 2012, Czeglédi-Fónai 2012). Ezen utóbbi körbe tartoznak a szakkollégiumok és legfiatalabb ilyen szegedi intézmény, a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium.

Ceglédi (2015) a szakkollégiumi hatások eredményességét a potenciálteljesítmény és a szakmai-közösségi-értelmiségi dimenziók metszetében értelmezi, ugyanakkor kiemeli, hogy a közösségi szempontok felülírhatják a szakmai teljesítményeket, amely a szakkollégiumokban általánosan hangsúlyozott feltétel.

Az empirikus kutatási tapasztalataink alapján azt mondhatjuk, hogy ezen speciális funkciók esetében akkor nyerhetők releváns ismeretek, ha az adott kutatási térre operacionalizáljuk a kutatást és a kvantitatív jelleg merevségét feloldjuk, az adatfelvételt kvalitatív módszerekkel egészítjük.

Az SZKRSZ számára készült kutatási tervünk középpontjában az állt, hogy a szegedi felsőoktatásban és a szakkollégiumi munkában formálódó nézetrendszerű fiatalok munkaerő-piaci eredményességének vizsgálata mellett, mélyebb ismereteket szerezzünk a szakkollégiumi közösségi lét, illetve a szakkollégium formális és nem formális pedagógiai módszereket alkalmazó és megvalósító „pedagógiai programja” értelmiségi létre felkészítő hatásáról.

E tekintetben kutatásunk tehát túlmutatott a Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR) vizsgálatok elméleti-gyakorlati megközelítésmódján,

amikor azt feltételezzük, hogy a SZKRSZ világa pozitívan befolyásolja az aktív hallgatók felsőoktatási életútját (pl. továbbtanulás), és a felnőtt létbe, illetve a munkaerőpiacra történő átmenetet, valamint hatással lehet a további fiatal felnőtt, és felnőtt életszakaszra.

A vizsgálat centrumában tehát az állt, hogy (1) a felsőoktatásban el-sajátítottak mellett a szakkollégiumi életvilág, lét-többlet hozzájárul-e és (2) miképpen a fiatalok boldogulásához.

Korábbi felsőoktatási kutatásaink, a vonatkozó szakirodalom és az SZKRSZ „pedagógiai programját” – a kollégium vezetőjével (2013, 2014) történt szakmai interjúk eredményeként megismerve – kiindulásként azt is feltételeztük, hogy (3) a munkaerő-piaci sebezhetőségek csökkentése terén a felsőoktatás iránt megnyilvánuló kiterjesztett társadalmi szerep-elvárást a szakkollégium – munkájának eredményeként – megvalósítja. Azt is feltételeztük, hogy (4a) a roma és nem roma fiatalok által alkotott szakkollégiumi közösség formálódása során (4b) a pedagógiai program megvalósítása által, a tervszerű és tudatos személyiségfejlesztés eredményeként) egy sajátos re-szocializációs folyamat jön létre és, (5) hogy ezt a „hozzáadott értéket” a szakkollégista fiatalok (kiknek referenciakerete jelen világunk, melyet szenzitív módon interiorizálnak, ahhoz flexibilis módon alkalmazkodnak) visszajelzik, pozitívan értékelik.

A diplomás pályakövetési rendszer Magyarországon

Kutatásunk szemléletmódjának megértéséhez szükséges néhány sorban bemutatni a magyarországi DPR-rendszerek főbb jellemzőit. A diplomás pályakövetés Magyarországon nem tekint vissza nagy múltra. A diplomát szerzettek utánkövetése feladatról először az 1993. évi Felsőoktatási Törvény 2005-ös módosításának 34.§ (2) pontja írta elő, hogy: „A felsőoktatási intézmények – önkéntes adatszolgáltatás alapján – ellátják a pályakövetés feladatait, amelynek keretében figyelemmel kísérik azoknak a munkaerő-piaci helyzetét, akik náluk szereztek bizonyítványt, oklevelet.”

A 2005-ös törvényi szabályozás indította el a diplomás utánkövetéses vizsgálatokat hazánkban, mely kutatások fajsúlyos részként jelennek meg az oktatáskutatási és oktatáspolitikai térben. (A felsőoktatási reformtörekvések során az oktatáspolitikai színpad aktorai döntések okadómagyarázataként gyakran nyúlnak a DPR vizsgálatok eredményeihez, némely esetben, doktriner módon, a bevezetőben kifejtett módszertani megfontolások és kritikák figyelmen kívül hagyásával fetisizálva az adatokat.) Tudjuk, hogy a diplomás pályakövetés megszületése Magyarországon alapvetően oktatáspolitikai eredetű: a diplomás pályakövetési rendszer (DPR) bevezetésével az oktatáspolitikai megoldási választ próbált nyújtani arra a fontos társadalmi kérdésre, illetve reagálni próbált arra, hogy a 2000-es évek elejétől miért nőtt fokozatosan a diplomás munkanélküliek száma Magyarországon. Illetve a 2008-tól felerősödő gazdasági válságjelenségek ráirányították a figyelmet a munkaerőpiac azon vélekedéseire, mely szerint a felsőoktatásban szerzett tudás egy része inert, életidegen – ám a felsőoktatás és a munkaerőpiac kongruenciája tekintetében változás nem történt. Az ezen korszakban felerősödő társadalmi válságjelenségek, anomia, bizalomhiány, értékválság pedig a felsőoktatási közösségek szerepére hívta fel a figyelmet.

A felsőoktatás hatékonysága tekintetében a piac láthatatlan keze hatástalan (Jancsák 2014) a „baráti kezek” nélkül – parafrázáljuk Pusztai (2011) találó kifejezését. Alwin és Thorton (1984) mutatott rá arra, hogy a képzési fokozatok sorában felfelé egyre csökken a származás jelentősége. Ezt árnyalja Reay–Crozier–Clayton (2009), amikor a „nem-tradicionális hallgatók” estében a lemorzsolódás és az aspirációk alacsonyabb voltát emeli ki. Az ilyen fiatalok esetében felértékelődő aktorok a kortárscsoportok (Gábor 2004, Jancsák 2013), a támogató szervezetek (Mare–Chang 2003, Czeglédi–Fónai–Győrbíró 2012, Kardos 2013), ugyanakkor Pusztai a „kapcsolathálók jelentésalkotó és értelmezések diffúzióját működtető vonásait” (Pusztai 2015a: 476) mutatta ki. Fónai eredményei szerint a hallgatók iskolai eredményességében leginkább az oktatási „intézményi habitus és a családok társadalmi tőkéje” (Fónai 2015: 415) hatása jelenik meg.

E tematikában Hrubos Ildikó (2008, 2012) mutatott rá arra, hogy a felsőoktatási rangsorok és eredményességi mutatók koncepciói konstrukciók, olyan termékek tehát, amelyek módszertana vitatható, ugyanakkor Pusztai (2014) ezek eredetének és alternatíváinak mélyebb elemzése során arra jutott, hogy „a kutatók felsőoktatással kapcsolatos eredményesség-felfogása is egyéni vagy társas (pl. diszciplináris, regionális) értékpreferenciák, elméleti előfeltevések, episztemológiai orientációk, mérés-technikai iskolákhoz tartozás eredménye” (Pusztai 2014:1).

Mivel az oktatásirányítás az egyetemek, főiskolák feladataként határozta meg a diplomás pályakövetést így elsőként az intézményi szint volt az a szektor, amely foglalkozott a kérdéssel. Az első időszakban, a kétezres évek elején az egyetemek számára a diplomás pályakövetés leginkább adminisztratív-bürokratikus feladatként jelent meg, egy újabb olyan „követelménynek”, amelynek nem a valóságtartalma (a képzések tartalmát befolyásoló mélyebb elemek megismerése) a lényeg, hanem, hogy az előírt kötelezettség teljesítve legyen a törvényi előírások szerint. (Egyes jól működő rendszerekben a pályakövetés az alumni szervezetek tevékenységi körébe tartozik, mely feladatot nem a törvény erejének engedelmeskedve, hanem „önös érdekből” végeznek az egyetemek.) Ugyanakkor meg kell említeni, hogy előfordulhat olyan eset is, amikor sem az oktatáspolitikai, sem az adott felsőoktatási intézmény, sem a kar, sem a tanszék nem érdekelt abban, hogy a diplomás pályakövetés eredménye szakmai viták és a közbeszéd témájává váljon, mert akkor az oktatás minden szereplőjének választ kéne adni például azokra a nehéz kérdéseire, hogy: Miért nem csökken a diplomás munkanélküliek száma?, Miért nem közellednek egymáshoz a munkaerőpiac elvárásai és a felsőoktatási képzések tartalma? Lehet-e, kell-e specifikált képzéseket létrehozni a felsőoktatásban, avagy az értelmiségi létre nevelés (az „intellektuális becsületesség” kialakítása, Weber 1998: 72), és csak egyfajta előszakképzés (Polónyi 2012, Jancsák 2014) volna a felsőoktatás feladata? ...és ebből következően elvárható-e a felelős felsőoktatástól a munkaerőpiac számára konvertálhatatlan specifikált szaktudással rendelkező szakbarbár (Adorno 1999, Györgyi Zoltán 2004) „humántőke” létrehozása, termelése?

Kutatásunk során azt találtuk, hogy a 2005-ös felsőoktatási törvény elfogadása előtt is végeztek már Magyarországon diplomás utánkövetéses vizsgálatokat, azonban ezek legfőbb jellemzője, hogy a projekteket általában egy-egy felsőoktatási intézmény adott kara készítette el tájékoztató, visszacsatolási célból. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen már 1999-től végeztek DPR-jellegű vizsgálatokat (Galuska et al 1999). A Debreceni Egyetemen a 2000-es évek közepén kezdték el az ilyen típusú kutatásokat (Fónai 2005). A törvény által meghatározott feladat utáni második hullámban, a Pannon Egyetemen 2006-ban (Albert-Csabina-Leveleki 2006), a Kodolányi János Főiskolán 2008-ban (Kontó, 2008), és a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen pedig 2007-ben (Fekete-Papszt-Rosta 2007) születtek diplomás pályakövetéses vizsgálatok.

Ezen korai kutatásokból kiemelkedik a Fiatal Diplomások Életpálya Vizsgálata (FIDÉV), amelyet a Galasi Péter, Tímár János és Varga Júlia végzett el a kilencvenes évek végén (Galasai-Tímár 1998; Galasi 2002; Galasi-Varga 2005). Ebben a vizsgálatban 1998-ban és 1999-ben postai úton küldtek ki a végzett hallgatóknak kérdőíveket. A FIDÉV-1 esetében a visszaküldési arány 33,5%, a FIDÉV-2 esetében 22% volt. Majd ezt követően ennek a két mintának volt egy utánkövetéses vizsgálata 2004-ben (Galasi 2004). Ez a rendkívül alapos és átgondolt vizsgálat volt az, amely Magyarországon rávilágított a diplomás pályakövetési vizsgálatok egyik jelentős módszertani gyengeségére, a visszaküldési arány alacsony voltára.

A Szegedi Tudományegyetemen a kétezres évek elejétől kezdődően a BTK (kutatásvezető Feleky Gábor), a GTK (kutatásvezető Hetesi Erzsébet) és a JGYTF (kutatásvezető Jancsák Csaba) esetében ismert kari szintű DPR-kutatás és az OFI, illetve az Educatio országos adatgyűjtéseiben, elemzéseiben történő közreműködés.

A 2005-ös törvényi módosítást megelőző kutatásokban, mivel helyi-intézményi szinten készültek, a regionális egyetemi-főiskolai érdekek érvényesültek és a kutatók jelentős része nem tervezett a későbbi, illetve nagymintás kutatásokkal való összevethetőség lehetőségével. Emiatt a keletkezett adatok nehezen összehasonlíthatóak és a helyi specifikusságok

érvényesülése miatt nehéz mintázatokot kirajzolni az adatok sokféleségéből. Az oktatási kormányzat ezen a koordinátlanságon akart változtatni azzal, hogy az országos diplomás pályakövetési vizsgálatok szervezésével az Educatio Kht-t bízta meg: a Kht. feladata az országos, tehát egységes, diplomás pályakövetési rendszer kiépítése volt. Az Educatio Kht. által vállalt diplomás pályakövetés céljai, „hogy a létrejövő egységes információbázis birtokában megalapozottá váljon a döntéshozatal, hatékonyabbá váljon az intézmények működése, segítse a képzés és a munkaerő-piaci igények kongruenciáját, valamint a különböző tudások, kompetenciák megfeleltethetővé váljanak az adott képzési és minőségi követelményekkel és az Európai Képesítési Keretrendszerrel” (Felvi.hu). Az Educatio által megalkotott kérdőívek általában a következő struktúra szerint épülnek fel: 1. Közös kérdőívmodul: ezt a modult az adott felsőoktatási intézmények hallgatói és végzett hallgatói is kitöltik. 2. Hallgatói kérdőívmodul: ezt a részt csak a felsőoktatási intézmények hallgatói töltik ki. 3. Végzett kérdőívmodul: általános kérdések, csak az oklevelet szerzett volt hallgatók töltik ki. 4. Végzett kérdőívmodul: képzési területek szerint strukturálódik, csak a diplomával rendelkezők töltik ki.

Az Educatio vizsgálata a Frissdiplomások nevet viseli (Bőveben ld. még Veroszta 2013). A 2012-ben publikált kutatás során az adatfelvételre a 2011-es év első félévében (február-június) került sor. Az adatfelvétel online kérdőíves kérdezéssel keresztül történt. A kutatás alapsokasága a 2007-ben, 2009-ben és 2011-ben abszolutóriumot szerettek teljes körére kiterjedt. A kutatás átlagos válaszadási rátája 15,18%-os volt. A kutatás egyik eredménye közé tartozott, hogy a diploma pozitív hozadékaiban (magasabb fizetés, magasabb presztízsű munkahely, magasabb társadalmi megbecsülés, stb.) nem minden frissdiplomás csoport részesült. Vagyis a frissdiplomások csoportja nem egy homogén tömeg, hanem oktatási és munkaerő-piaci sebezhetőségek (Stalder 2003) által töredezett csoport, avagy inkább csoportok.

A KUTATÁS MÓDSZEREI, ADATFELVÉTELEI

Tekintettel a vizsgálat lokális jellegére, papíralapú, önkitöltős, 32 kérdés-csoportból álló kérdőívet szerkesztettünk a kutatás első fázisának adatfelvételéhez. Kérdőívünk a válaszadók szociokulturális környezetét, kulturális tőkeforrásait, iskolai életútját, a felsőoktatási életszakasz elemeit, közösségi aktivitását, értékvilágát, jövőorientációit, munkavállalási elképzeléseit, valamint a felsőoktatásról illetve a szakkollégiumról, a szakkollégiumi létről vallott vélekedéseit vizsgálta. A kérdőíves adatfelvételt 2014 tavaszán került sor.

A kérdőíves vizsgálat után 2014 őszén interjúkat készítettünk végzett szakkollégistákkal (3 fő). Az interjúk során a felsőoktatás és a szakkollégium „hozzáadott értékéről” kialakult vélekedéseiket szintúgy vizsgáltuk, mint az alanyok szerint a munkaerőpiacon hasznosítható kompetenciákat.

2014 őszén a végzett szakkollégisták körében (3 fő) egy telefonos kérdőíves adatfelvétel történt, mely során a diploma munkaerő-piaci értékéről, a felsőoktatási tartalmaknak a munkaerő-piaci sikerességhez való hozzájárulásáról: a munkaerőpiac elvárásairól és a felsőoktatás általi fejlesztéséről való vélekedéseiket vizsgáltuk.

A tanulmányi szorgalmi időszak végén fókuszcsoportos interjúkat készítettünk (10 fő szakkollégista részvételével), melyben a felsőoktatási létről és a szakkollégium életvilágáról (közösségfejlesztés, képzések, mentorálás, diákköri munka, önkéntesség) gyűjtöttünk mélyebb ismereteket.

2015 tavaszán új adatfelvétel történt önkitöltős kérdőívvel, melyet Meredith Belbin (2003) elmélete alapján alkalmaztunk, és mellyel a munkaerőpiac számára hasznosítható a kollégium hallgatói körében megjelenő csapattagtípusokat és szerepeket dolgoztuk fel.

2015 áprilisában a végzés előtt álló szakkollégistákat (3 fő) interjúra kértük, mely során azt kértük tőlük, hogy fogalmazzák meg vélekedéseiket arról, hogy: A munkaerő-piaci sikereihez mit tesz hozzá a felsőoktatási képzés? A munkaerő-piaci boldoguláshoz mit tesz/tett hozzá a szakkollégium? Mennyire és miként fejlesztette a szakkollégium a közöségben való együttműködés képességét? Mennyire és miként fejlesztette a szakkollégium a szakmai ismereteinek nívóját a képzéseken és a mentorálásokon keresztül? Mennyiben és miben járult hozzá a szakkollégium az Ön identitásának erősödéséhez, elmélyüléséhez?

Értelmező megjegyzések

Tekintettel arra, hogy a szakkollégiumi munka tanévekre tagolódik (a hallgatók a szakkollégiumi ösztöndíjra tanévenként pályázhatnak, amely elnyerésével egy tanévre válnak a szakkollégium tagjává) a kutatás kereteiben azon hallgatókat tekintettük hallgatói alapsokaságnak, akik a szakkollégium valamely tanévére felvételt nyertek, illetve a kollégiumból nem fegyelmi úton bocsájtattak el. Ezen hallgatók nevét és elérhetőségét az SZKRSZ bocsájtotta rendelkezésünkre.

Tekintettel arra, hogy az SZKRSZ pedagógiai elvei szerint a kollégium hallgatói egyaránt roma (cigány) és nem roma (nem cigány) fiatalok, az alapsokaság e tekintetben nem került almintákra bontásra, tehát minden az SZKRSZ nyilvántartásában szakkollégiumi hallgatóként szereplő fiatal az alapsokaság tagjának tekintettünk.

Tekintettel arra, hogy az SZKRSZ-ben speciálisan szervezett szakkollégiumi munka folyik, végzettnek azon fiatalokat tekintettük, akik az

SZKRSZ végzett hallgatók adatbázisában szerepelnek. Ezen hallgatók nevét és elérhetőségét az SZKRSZ bocsájtotta a rendelkezésünkre.

Tekintettel a kollégium hallgatóinak kis létszámára, törekedtünk a teljes lekérdezésre, de mindig szem előtt tartottuk az önkéntes és anonim részvételt, közreműködést. A kérdőívek kitöltésében nem a teljes alaposkaság töltötte ki a kérdőívet. Egy végzett hallgató esetében nem valósult meg a nyomkövetéses vizsgálat.

A SZAKKOLLÉGIUMRÓL

Az SZKRSZ alapításakor 16 fővel indult, jelenleg 25 fővel működik. A szakkollégisták közel kétharmada vallja magát cigány/roma származásúnak. 2015 őszétől bevezették a „külsős státuszú hallgatók” fogalmát, ők nem az Indóház téri kollégiumi épületben, hanem más egyetemi kollégiumokban, vagy albérletben laknak, ugyanakkor a szakkollégiumi létből fakadó jogaik és kötelezettségeik azonosak.

Az SZKRSZ a 2011-ben alapított a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat (KRSZH) tagja. A KRSZH-t négy intézmény alapította (Jezsuita Roma Szakkollégium, Magyar Evangélikus Egyház Roma Szakkollégium, Miskolci Görögkatolikus Cigány Szakkollégium, Wáli István Református Cigány Szakkollégium), hozzájuk csatlakozott ötödikként a szegedi intézmény. A szakkollégiumok 15 és 50 fő közötti hallgatói létszámmal bírnak.

A szegedi kollégium fenntartója a Szeged-Csanádi Egyházmegye. A kollégium nevében szereplő módon hangsúlyozza a „keresztény” hit értékeit, ugyanakkor a lehetőség nyílik arra, hogy ha más felekezethez tartozik a hallgató, akkor a saját hitét is meg tudja élni.

A szegedi szakkollégiumnak a hallgatók által demokratikusan megválasztott diákönkormányzata van, mely jogosítványai szerint javaslatokat fogalmaz meg, illetve véleményt nyilvánít és részt vesz az intézmény mindennapi életének és a szakkollégiumi tartalmak formálásában.

A szakkollégium egyik legfőbb céljaként a személyre szabott fejlesztést határozta meg, emiatt a hallgatók mellé mentort, tutort és/vagy kortárssegítőt biztosít. E szemléletmódból következik az, hogy a szakkollégium komoly figyelmet szentel a hallgatói Egyéni Fejlesztési Tervre (EFT) – tartalmára, tervezési és végrehajtási folyamataira. A vállalt feladatokban a hallgatókat felkért mentorok (egyetemi/főiskolai oktatók) támogatják.

A szakkollégium tanulmányi programja modulokból áll: a kulturális modulba a kettős (roma és magyar) identitás építését szolgáló kurzusok tartoznak; a spirituális modul célja a keresztény értékek elmélyítése; a közismereti modul pedig ahhoz szolgál adalékul, hogy a szakkollégisták felkészüljenek az értelmiségi létre.

A közösségi szerepvállalás, az önkéntes szolgálat fontos részét képezi az SZKRSZ „pedagógiai programjának”. A hallgatók egy félévben tíz órát önkénteskednek egy partnerintézményben: pl. roma tanoda, idősek otthona, karitás, de ide sorolható a középiskolákban megvalósított felkéréső, érzékenyítő és tájékoztató munka, mely alkalmakkor a felsőoktatási és a szakkollégiumi hallgatói lét disszeminálása egyaránt megtörténik. Az SZKRSZ nem egy jelenlegi hallgatója ilyen tájékoztató napon szerzett ismereteket a kollégiumról.

A személyes és közösségi fejlesztések az SZKRSZ legfontosabb tartalmi hozzáadott értékei, ugyanakkor nem szabad megfeledkezni az egyetemi (állami) és egyéb (alapoktól, NGO-któl elnyerhető) ösztöndíjakat és támogatásokat kiegészítő szakkollégiumi ösztöndíjról sem, melyet a kollégisták több komponens mentén árnyalva, sávosan, differenciáltan nyernek el. Az új belépő szakkollégisták havi negyvenezer forintot kapnak, a többiek pedig a teljesítményük alapján akár havi ötvenezer forintot, olymódon, hogy az adott félévben teljesített tartalmakra (EFT megvalósulása, a Tudományos Diákköri munkára, a szakkollégiumi kurzusokra, valamint a tanulmányi hétvégékre, kulturális események megvalósításában való aktivitásra) ötfokú skála alapján pontokat rendelnek, és ezek által létrejött rangsor alapján valamely ösztöndíj-sávba kerülnek.

A SZAKKOLLÉGIUM PEDAGÓGIAI HITVALLÁSÁRÓL

Kutatásunk kezdetén 2013 telén mélyinterjút készítettünk a kollégium igazgatójával, Mészáros Ferencsel azzal a céllal, hogy megismerjük a kollégium manifeszt funkcióit. Interjúnk elemzése során két felismerésre jutottunk. Egyrészt arra, hogy a kollégium jellegzetes „tanuló szervezet”, formálódó mikrokultúrával. Az interjúalany kifejezte, hogy pionírként tekint az első kollégiumi közösségre (a hallgatókra és a „felnőtt” kollégákra egyaránt), akik maguk formálják, alakítják életvilágukat, a szabályok hátterét, értelmezési kereteit úgy, hogy a belső kollégiumi életvilág alapját jelentő szilárd (akár évszázados) értékeket és normákat közvetítenek, és ezek mentén való cselekvésmintákat várnak el maguktól és egymástól. Ebben az értelemben a kritika és az önkritika, a fejlesztés és az önfejlesztés azonos módon esik latba a közösség formálódása (a „Kollégium megszületése”) szempontjából, továbbá a kollégisták személyiségének formálódása, informális tanulása, értelmiségi létre nevelése szempontjából. Másrészt a kollégium nem kívánja függetleníteni magát a modern társadalomtól, „nem kivonulni szeretne, nem valamiféle keltetőgépet hozunk létre” (mondta az igazgató), hanem olyan értékteremtő folyamatot terveztek elindítani, amely a hallgatókat napjaink modern kihívásaira adható válaszokkal vértelmezi fel, a felnőtt létbe és a munkaerőpiacra való átlépés tekintetében. Interjúalanyunk hangsúlyozta, miközben tény, hogy a kollégium a hátrányos helyzetű fiatalok esetében esélyteremtő funkcióval bír, feladatvállalásban, küldetésben ennél „magasabbra tették a léccet”: nemcsak a felsőoktatási eredményességhez (pl. a tudományos és szakmai diákköri munka támogatása) kíván hozzájárulni az intézmény,

de hozzá is adni értékeket, amik a tömeges felsőoktatásból hiányoznak, (pl. közösség, szolidaritás, személyre szabottság, személyes figyelem) és továbbá a társadalom számára pedig identitásában megerősödött, szilárd értékítéletekkel rendelkező, önmagában bízó, közösségi életben is aktív fiatalokat. E tekintetben azt mondhatjuk, hogy a kollégium pedagógiai programjában hagyomány és modernitás, közösségi és egyéni értékek dimenziói koegzisztens módon vannak jelen.

„Az egyetem mellett a hallgatók sajátos belső képzésben vesznek részt. Megismerkednek többek között saját, roma kultúrájukkal. Belső képzésünk három modulra épül: a kulturális modul az identitás megerősítését szolgálja, idetartoznak a roma kultúrához, a romológia tudományhoz kapcsolódó kurzusok. A közismereti modul segíti a roma fiatalok leendő értelmiségi életét. Ennek keretében megismerkednek például az Európai Unió intézményrendszerével, informatikai és közgazdasági ismeretekre tesznek szert, kommunikációs képzésben részesülnek, megismerik a pályázati világot – számos praktikus dologgal találkoznak, amelyek hozzátartoznak későbbi életükhöz. Harmadikként a spirituális modult említem. Ennek keretében bibliai, hittani, teológiai ismeretekkel találkozhatnak. A szakkollégium ökumenikus, s ahogy az egyetemista korú fiataloknál lenni szokott, ki közelebb áll a valláshoz, ki meg távolabb. Ifjúságpasztorációt, rétegpasztorációt és cigánypasztorációt egyszerre folytatunk.” (igazgató)

„A kor tünete, hogy a fiataloknak nincsenek közösségi élményeik, ezért szeretnénk egy kifejezetten közösségfejlesztő programot indítani. Nagy szükségük van hallgatóinknak a személyre szabott segítségre. A tehetséggondozás során egyetemi oktatókat vonunk be a programokba, akik a rendszeres találkozások alkalmával támogatják a fiatalokat abban, hogy szakmai és tudományos tevékenységet folytassanak.” (igazgató)

„A Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium alappilléreit a közösségi élet, a keresztény értékek, az identitás erősítése és a szakmai igényesség adják. Intézményünk falai között folyó munkát erősíti a szegedi felsőoktatási intézményekkel, a Gál Ferenc Főiskolával és a Szegedi Tudományegyetemmel való szoros együttműködés, valamint a fenntartó Szeged-Csanádi Egyházmegye oktatási és szociális területen meglévő tapasztalatai.” (igazgató)

„A hallgatók hamar fölfedezték intézményünk nevében a »szokeresz« cigány kifejezést. Ez annyit jelent: mit teszel, mit csinálsz? Ez a kifejezés erősíti a szándékunkat: aktívan, tevékenyen részt venni a roma integrációban. Ezáltal saját környezetünket, a körülöttünk lévő világot valami módon jobbra, élhetőbbé tenni. Szeretnénk segíteni hallgatóinkat, lehetőségeink szerint személyre szabottan, hogy gond nélkül el tudják végezni egyetemi tanulmányaikat, és legyen diploma a kezükben. Mindeközben szeretnénk erősíteni őket, hogy van dolguk a világban, felelősek saját közösségükért: részt kell vállalniuk a cigányság integrációjának segítésében. Ehhez erős identitású, stabil értékrendű, párbeszédre képes értelmiségiekre van szükség, akik egészséges jövőképet tudnak adni a helyi közösségek számára.” (igazgató)

A SZAKKOLLÉGISTÁK VILÁGÁNAK MINTÁZATAI

Háttér adatok

A 2014. év májusában kollégisták túlnyomó többsége a Dél-alföldi megyékből származik. A válaszadók közül 8 fő község vagy falu lakója, 2 fő tanyáról származik, 1 fő városból. Összevetve az SZTE kereteiben 2013-ban végzett kollégista kutatásunk adataival, azt mondhatjuk, hogy az SZKRSZ kollégistái hátrányosabb helyzetű településekről származnak, mint az SZTE más kollégiumainak ifjúsága. A „szokereszes” válaszadók tanulmányaikat tekintve öten az Egészségtudományi és Szociálisképzési Kar, hárman az Állam és Jogtudományi Kar, ketten a Mérnöki Kar hallgatói, egy fő a Pedagógusképző Karra jár. 8 fő államilag finanszírozott képzésben vesz részt, hárman költségtérítést fizetnek az egyetemi tanulmányaikért, az arány valamivel rosszabb az SZTE kollégiumaiban lakó hallgatók megoszlásával (92%-a államilag finanszírozott, 8% költségtérítéses).

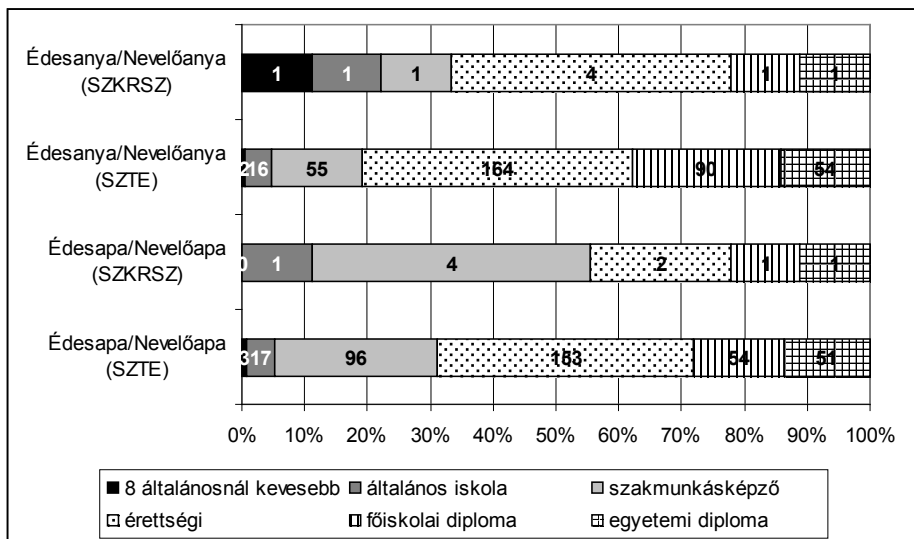
A felsőoktatási hallgatók esetében a családi értelmiségi mintákból adódó esélyegyenlőtlenségek vizsgálatához a hazai Ifjúság-vizsgálatokból előzetes ismeretet nyerhetünk. A 2000-es, a 2004-es és a 2008-as adatok szerinti legfontosabb tendenciaszerű változás az, hogy a felsőoktatás az alacsonyan iskolázott szülők gyermekei előtt egyre inkább záródik (Bauer-Szabó 2009: 30). Miközben 2000-ben a legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkező apák gyermekei az egyetemista válaszadók 3%-át adták, 2004-re az arányuk 1%-ra csökkent és ez maradt 2008-ra is. A főiskolások esetében ugyanez a 2000. évi 6%-ról, 2004-ben 5%-ra és 2008-ban 3%-ra csökkent. Ezzel párhuzamosan pedig mind az egyetemisták, mind a főiskolások körében nőtt a középiskolai végzettséggel és a

felsőfokú végzettséggel rendelkező apák gyermekeinek aránya. Vizsgálunk adatai az Ifjúság-vizsgálatok adatai által rajzolt képnél ezen sebezhetőségek tekintetében valamivel rosszabb képet mutatnak: az SZKRSZ hallgatóinak 20%-a esetében beszélhetünk a kibocsájtó család szempontjából diplomás szülői értelmiségi mintákról, míg ez az SZTE kollégisták esetében közel 40%; az alacsony képzettségű szülők pedig nagyobb arányban vannak az SZKRSZ hallgatók családi közösségeiben.

1. ábra: A szülők/gondviselők legmagasabb iskolai végzettsége

A válaszadók megoszlása

SZKRSZ (N=11), SZTE (N=395)

Azt konstatálhattuk tehát, hogy az SZKRSZ fontos szerepelvárással szembesül mind a települési hátrányos helyzetből, mind pedig a kibocsájtó család értelmiségi mintáinak hiányából adódó oktatási sebezhetőségek terén.

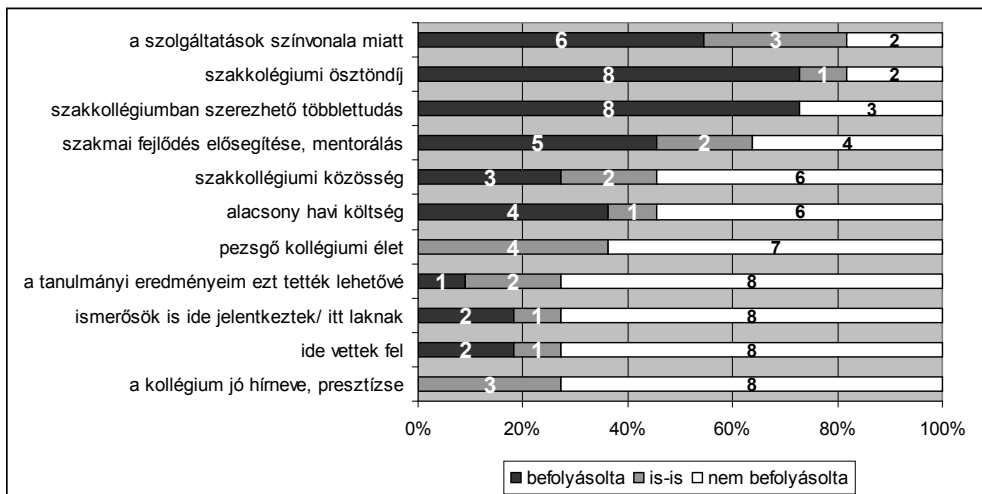
A kollégiumba való jelentkezés

Miközben az egyetemisták körében folytatott ifjúságkutatások a kilencvenes évek közepétől arra mutattak rá, hogy a hallgatók körében a tömegmédiá szerepe egyre inkább újfajta befolyásoló tényezővé és elsődleges információforrássá vált, miközben az új évezred szegedi felsőoktatásában az info-kommunikációs technológiák használata (mobiltelefon, számítógép, Internet) a hallgatók hétköznapi praxisát meghatározó tényező lett, ugyanakkor azt is konstatálhattuk, hogy az információs globalizációval párhuzamosan felértékelődnek a személyes kapcsolatok, és az egyetemisták körében – noha a jó információhoz való hozzáférést a különféle digitális hírforrások (ETR, Modulo, Coospace, tanszéki, kari, egyetemi honlapok és hírportálok) hírtengere biztosítja – az ismerősi, baráti hírközlés információs alapul szolgál a legkomolyabb döntések meghozatalakor. Értelmezhető ez egyfajta immunválaszként a hétköznapi hírek túlcserdülésére, amikor is szükséges egy hiteles szűrőn (értelmező közösség, referenciaszemély) átszűrni az információkat. A szakkollégisták esetében is azt állapíthattuk meg, hogy a hasznos információ az ismerősi környezetből érkezett. Annak ellenére, hogy a szegedi felsőoktatási hírcsatornák legszélesebb körében forgott a felhívás, a kollégiumba való jelentkezés lehetősége, mégis a szakkollégisták 90%-a ismerőstől értesült erről. (6. melléklet)

E kérdésben arra is kíváncsiak voltunk, hogy mely tényezők alapján döntöttek a szakkollégium lakói a felvételi jelentkezésről. Azt állapíthattuk meg, hogy a szolgáltatások nivója, a szakkollégiumi ösztöndíj, és a szakkollégiumban szerzhető többlettudás voltak a legerősebb tényezők a döntés meghozatalakor. Kevésbé, de mégis fontos befolyásoló tényezőként határozták meg a hallgatók a szakmai fejlődés, mentorálás lehetőségét, illetve a szakkollégiumi közösséget. A szakkollégiumi élet pezsgése és a kollégium híre-neve a legkevésbé fontos tényező volt a hallgatók számára a jelentkezéskor. (7. Melléklet) E kérdésnél arra is lehetőséget adtunk, hogy a hallgatók maguk határozzanak meg olyan egyéb tényezőket,

mely jelentősen befolyásolta a jelentkezést, itt a következőket kaptuk: „identitás megélése”, „kis közösség”, „kíváncsiság”, „2 ágyas szobák”

2. ábra: Mennyiben befolyásolták az alábbiak a kollégiumi jelentkezésedet?

Tanulmányi eredmények

A szakkollégisták tanulmányi eredményei a 2012/13. tanév végén 3,17 és 4,75 között, a 2013/14. tanév első félévében 3,57 és 4,93 között szóródó átlagokat mutatnak. A legrosszabb eredményű tanuló esetében a korrigált kreditindex 1,9, amiből arra lehet következtetni, hogy a szakkollégisták közül az egyetemi kurzusteljesítés során nem mindenki vállal azonos terhelést félévente. Ez a tény a – kreditrendszer bevezetésétől kezdődően megjelent – felsőoktatási életutak diverzifikálódásának jelenségére reflektál, a szakkollégium intézménye számára pedig az egyéni fejlesztési tervek és mentorálás szerepének fontosságát jelzi.

Ugyanerre a kiterjesztett szerepelvárásra reflektál az az adat, mely a szakkollégisták nyelvtudását mutatja. Mint az alábbi táblázatból leolvasható,

a hallgatók esetében elemi igényként fogalmazható meg a szakkollégiumi keretben szervezett nyelvi képzés, mely a kollégium – korábban már leírt – esélyegyenlőség-teremtő szerepkörébe tartozó, a hátrányos helyzetű hallgatók oktatási sebezhetőségeinek csökkentésére irányuló szerepvállalásának része kell, hogy legyen.

1. táblázat: Milyen nyelven beszél, milyen fokon?

	nem beszél	nyelvvizsga nélkül beszél	alapfokú nyelvvizsgálója van	középfokú nyelvvizsgálója van
angol	2	4	1	4
német	9	2	-	-
francia	9	2	-	-
olasz	10	1	-	-
spanyol	10	1	-	-
bolgár	10	1	-	-
cigány	10	1	-	-
lovári	10	1	-	-
ukrán	10	1	-	-

Közösségi és közéleti aktivitás

Az egyetemi életszakasz során nemcsak tudástartalmakat és mintákat veszünk át, internalizálunk, hanem az ismereteket jártasságokká és készségekké is fejlesztjük, ugyanakkor ezen tartalmak nem kizárólag a felsőoktatási tantermekben, előadásokon, szemináriumokon és gyakorlatokon válnak a részünké, hanem értékátadási folyamatok során. A felsőoktatás hagyományaiból ezek a nem-formális elemek a 21. századi ember számára különösen fontosak mert univerzális (generációkon átívelő) értékeket (pl. szolidaritás,

kooperáció, becsületesség, önzetlenség, szabadság) és modern értékeket (kreativitás, flexibilitás, asszertív érdekérvényesítés) egyaránt ilyen érték-transzfer-helyzetekben teszünk az értékvilágunk részévé. Kutatásunk során azt is vizsgáltuk, hogy a szakkollégisták milyen közösségi és közéleti formákban vesznek részt, és terveznek-e további szerepvállalást.

Az SZKRSZ hallgatói leginkább tehetséggyógyító programban (56%), civil szervezetben (50%), tudományos és szakmai szervezetben (45%), valamint vallási csoport/közösség (40%) életében, munkájában vesznek részt. Akik nem vesznek részt ilyen közösségi tevékenységben, azok emberi jogi mozgalomban való szerepvállalást tervezik (56%), illetve az érdekvédelmi szervezetben való munkálkodást (40%). Ugyanakkor e két civil aktivitás esetében az elutasítás is nagyobb. Nem szeretne tagja lenni érdekvédelmi szervezetnek a szakkollégisták fele. Nem tagja és nem is szeretne tagja lenni emberi jogi mozgalomnak a szakkollégisták harmada. A szakkollégisták körében a civil aktivitások közül a HÖK munkájában való részvételt utasítják el a leginkább, ugyanakkor két fő jelezte, hogy szeretne tagja lenni a hallgatói önkormányzatnak.

2. táblázat: Tagja vagy-e valamilyen csoportnak, egyesületnek? (fő)

	igen	nem, de szeretnék	nem és nem is szeretnék
Tehetséggyógyító programnak	5	3	1
Civil szervezetnek	5	2	3
Tudományos, szakmai egyesületnek	4	4	1
Kulturális csoportnak	4	3	3
Vallási csoportnak, közösségnek, egyházi szervezetnek	4	3	3
Önkéntes szervezetnek vagy csoportnak	4	2	3
Sportegyesületnek, sportklubnak	2	2	6
Hagyományőrző csoportnak	2	1	5
Emberi jogi mozgalomnak, szervezetnek	1	5	3

Érdekvédelmi szervezetnek	1	4	5
Ifjúsági és diákszervezetnek	1	1	7
Természetvédelmi, állatvédelmi, környezetvédelmi szervezetnek	0	3	6
Hallgatói önkormányzatnak	0	2	7

A szakkollégisták és az értékek világa

A kutatás előkészítése során Inglehart (1997), Rezsőházy (2006), Rokeach (1969), illetve Schwarz (2005) elméletei alapján állva, korábban hivatkozott SZTE hallgatókutatásainkban (Jancsák 2011c, 2012) alkalmazott kérdéssor alapján alakítottuk ki kérdéscsoportunkat, mely tizenkilenc értéket¹ ötfokú skála segítségével vizsgált, melyből először is átlagszámítással alakítottuk ki a szakkollégiumi képzésben részt vevő hallgatók értékpreferencia-sorrendjét.

Adataink azt mutatják, hogy azok az életfelfogások, melyeket korábban a társadalmi intézmények (elsősorban: állam, egyház) értéknormái határoztak meg, mára háttérbe szorultak. Ezen eredményeink megerősítik az Ifjúság (2000, 2004, 2008) nagymintás kutatások eredményeit, melyek szerint a fiatalok értékpreferencia sorrendjében történő átrendeződések ebbe az irányba mutatnak. A '90-es évektől kezdődő értékválság/értékváltás folyamat, mely párhuzamosan zajlott a demokrácia és a piacgazdaság formálódásával, a hagyományos kontrolltényezők háttérbe kerülését okozta (a tradicionális értékvilág háttérbe szorulása). Adatainkban az újfajta befolyásoló tényezők (tömegmédiá, kortárs csoport) hatásait is megfigyelhetjük (posztmodern értékek preferálása: kreativitás, változatos élet, érdekes élet). Ugyanakkor megállapíthatjuk a posztmateriális értékek erős jelenlétét, ezen belül is

¹ A felsorolt értékek: belső harmónia, hatalom, szabadság, társadalmi rend, érdekes élet, udvariasság, gazdagság, nemzet szerepe/hazaszeretet, kreativitás, békés világ, a tradíciók tisztelete, vallásos hit, családi biztonság, egység a természettel, változatos élet, vezetésre és döntésre való jog, igaz barátság, a szépség világa, szerelem/boldogság.

értékorientációban a szűk közösséghez kapcsolódó értékek (barátság, család, szerelem) az értékpreferenciák első harmadában való elhelyezkedését. A hatalomhoz, társadalmi rendhez kapcsolódó értékek az utolsó harmadban helyezkednek el. A szakkollégisták által leginkább preferált értékek transz-történelmi, generációkon átívelő jellegük miatt univerzális értékeknek nevezzük őket (belső harmónia átlagérték: 4,9; szerelem/boldogság 4,8; szabadság 4,6; családi biztonság; igaz barátság 4,4).

3. táblázat: Értékpreferencia sorrend

5 fokú skálán, átlagértékek

belső harmónia	4,91
szerelem/boldogság	4,82
<i>szabadság</i>	4,64
családi biztonság	4,36
igaz barátság	4,36
<i>kreativitás</i>	4,27
békés világ	4,27
<i>változatos élet</i>	4,18
<i>a szépség világa</i>	4,09
<i>érdekes élet</i>	4
<i>vezetésre és döntésre való jog</i>	3,82
<i>egység a természettel</i>	3,64
udvariasság	3,55
vallásos hit	3,55
nemzet szerepe, hazaszeretet	3,45
társadalmi rend	3,3
a tradíciók tisztelete	3
gazdagság	2,82
hatalom	2,09

<i>posztmateriális</i>	univerzális	tradicionális	materiális
------------------------	--------------------	---------------	-------------------

Az SZTE kollégiumainak lakóinak adataival (Ld. 4-5. melléklet) összevetve azt emelhetjük ki, hogy a „belső harmónia”, a „békés világ” (4,2), a „kreativitás” (4,2), és a „vallásos hit” (3,6) a szakkollégisták értékvilágában erősebben preferált értékek, mint a SZTE kollégiumainak lakóinál. A szokereszes hallgatók preferencia-sorrendjének utolsó két tagja a gazdagság (2,8) és a hatalom (2), míg az SZTE kollégiumok lakóinál a hatalom (2,7) és a vallásos hit (2,4).

E különbözőségek okadó magyarázataként a kollégium hallgatói (rekrutációs) bázisának szociokulturális jellemzőit, a szakkollégiumi mikroklímát, a kollégium mindennapi életében (a pedagógiai programban) hangsúlyos szereppel bíró értékátadási folyamatokat feltételezhetjük. Ugyanakkor feltételezhetjük azt is, hogy mindezen értékorientációk a válaszadók esetében a 'vallott' értékeket láttatják, és nem a praxisértékeket (melyek mentén cselekszenek). Kutatásunk ezen eredményeit (személyes és fókuszcsoporthoz) interjúk alapján fogjuk továbbfelemezni a későbbiekben.

A kollégisták jövőorientációi

A fiatalok szenzitív módon reflektálnak az életvilágukban megjelenő jövőorientációkra, referenciakeretük – a kortárs csoport, a szülők, az egyetemi oktatók, a média által értelmezett – világ, ezért a jövőről élő mentális képben tükröződnek a magyar társadalom jövőorientációi. Nem meglepő tehát, hogy a hazai szubjektív életminőség és értékvizsgálatokban megjelenő „borúlátó” kép rajzolódik ki előttünk, amikor a fiatalokat a társadalom jövőjéről kérdezzük.

A szegedi felsőoktatási hallgatók körében ugyanezt mutatták korábbi vizsgálataink (Jancsák 2011 c). A szegedi egyetemi kollégiumok lakói és a szakkollégisták esetében szintúgy azt konstatálhattuk, hogy a kollégisták (mindkét csoport) azonosan jelezték borúlátó vélekedéseiket a társadalom jövőjével kapcsolatban, azt csak a válaszadók alig 20%-a látja optimistán,

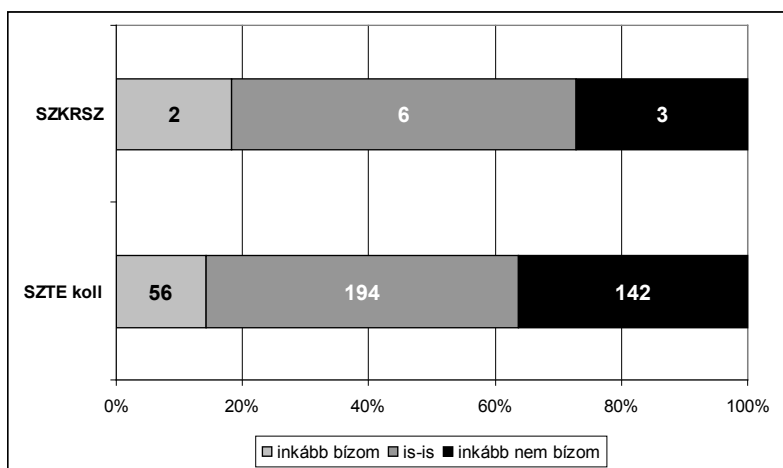
ám a szakkollégisták némileg optimistábbak, körükben a társadalom jövőjében nem bízók aránya kisebb (27%), míg a SZTE-s kollégiumok lakói körében ez az arány magasabb (36%).

3. ábra: Mennyire bízol a társadalom jövőjében?

A válaszadók megoszlása

A vízszintes sávokban: fő

SZKRSZ (N=11), SZTE (N=395)

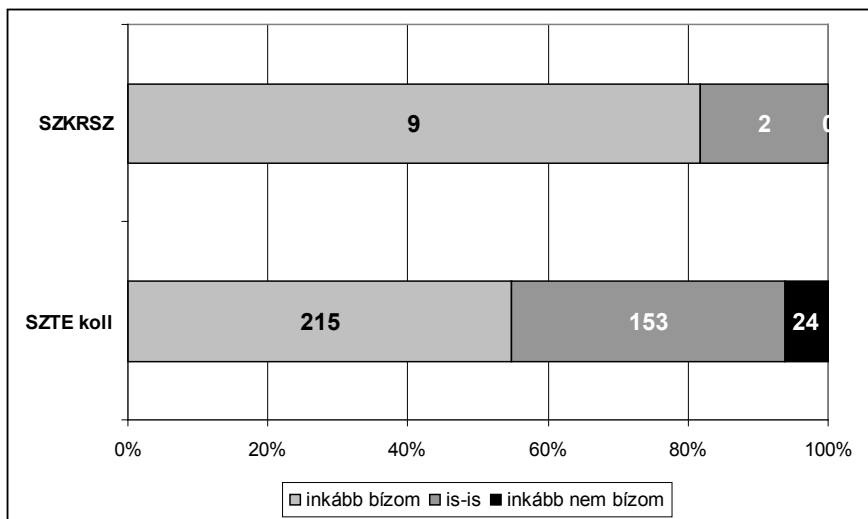
Ugyanakkor a saját jövőjük megítélésekor fordított képet látunk. A pesszimizmus mindkét hallgatói csoport esetében optimizmusba fordul. A szakkollégisták 82%-a derűlátó a saját jövőjét illetően (míg 18%-uk bízik is meg nem is). A szakkollégisták optimistábbak a szétes társasikhoz képest – ez utóbbiak fele optimista, de körükben a személyes jövő tekintetében is jelen van a bizonytalanság (6% nem bízik a saját jövőjében).

4. ábra: Mennyire bízol a személyes jövődben?

A válaszadók megoszlása

A vízszintes sávokban: fő

SZKRSZ (N=11), SZTE (N=395)

A szakkollégisták szubjektív életminőségének vizsgálata során arra is kíváncsiak voltunk, hogy egyes depresszív lelkiállapotok, stressz-tünetek mennyire jellemzik az életvilágukat. A hallgatók úgy vélekednek, hogy leginkább az „állandóan hibáztatom magam” (5 fő említette), a „magányosság” érzése (4 fő említette), és a „fáradtság” (2 fő említette) azok az negatív érzések, melyek jellemzik a mindennapjaikat. Két fő jelezte, hogy egyaránt jellemzőnek tartja magára, azt, hogy túlságosan fáradt, hogy bármit is csináljon és, hogy állandóan hibáztatja magát. Két fő jelezte, hogy a fenti jellegű „fáradtság” egyszerre jellemzi a magányosság érzésével együtt. Ugyanakkor azon szakkollégisták, akik magányosnak érzik magukat, nem tartják magukra jellemzőnek azt, hogy minden érdeklődésüket elvesztették volna mások iránt. Egy fő magát magányosnak jellemző hallgató jelezte azt, hogy „Úgy látom, hogy a jövőm reménytelen, és a helyzetem nem fog változni”. (Ld. 2. és 3. melléklet) Ezen hallgatói

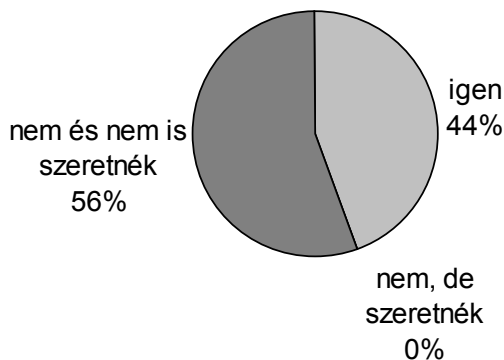
visszajelzések a szakkollégium mentálhigiéniai támogató szerepét, mint szükségletet teszik hangsúlyossá.

Munkavállalás, diákmunka

A szakkollégium lakói közel felének a diákéletmód része a munka, ők tagjai valamelyik munkaközvetítő irodának. Közülük ketten jelezték azt is, hogy nyaranta rendszeresen munkát végeznek az egyetemi éveik alatt is. Négy szakkollégista az egyetemi félévek, tehát az oktatási időszak alatt rendszeresen végez diákmunkát, négy további hallgató alkalmanként.

5. ábra: Tagja-e munkaközvetítő irodának

A válaszadók megoszlása (N=11)

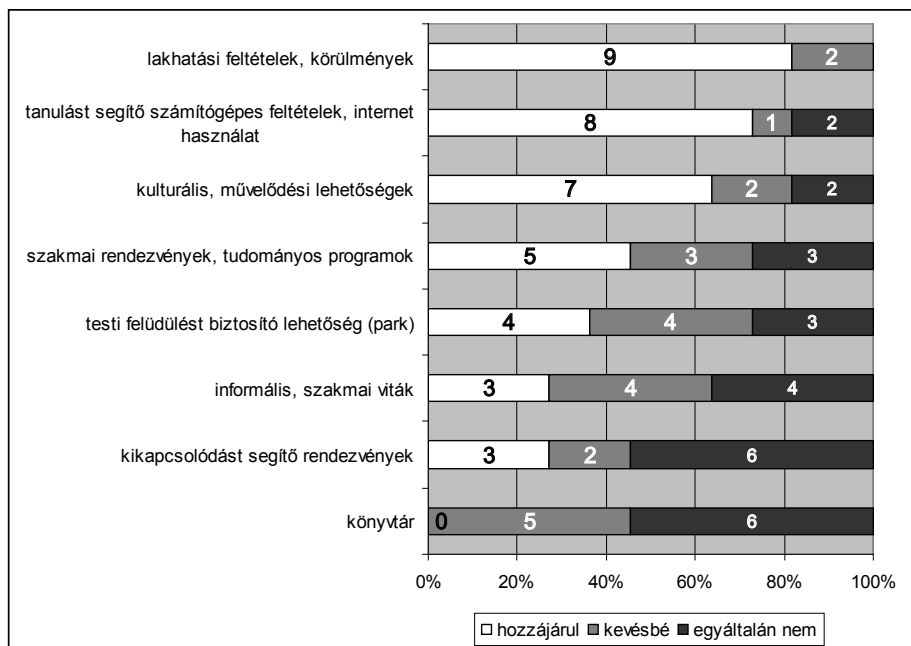

A kollégium hozzájárulása a tanulmányi eredményességhez

A hallgatók közel fele úgy nyilatkozott, hogy a kollégium nagyon jó feltételeket biztosít a felsőfokú tanulmányok folytatásához, további egyharmaduk szerint megfelelő feltételeket. (8. Melléklet)

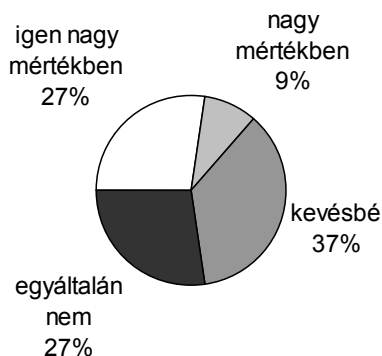
E kutatási kérdésben a hallgatók vélekedéseinek mélyebb mintázataira is kíváncsiak voltunk, ezért azzal folytattuk kérdéscsoportunkat, hogy a kollégium mely szolgáltatása járul hozzá a tanulmányi eredményekhez? Azt állapíthattuk meg, hogy hallgatók mindegyike számára a lakhatási feltételek színvonala a legfontosabb tényező. Ugyanakkor a tanulást segítő IKT-feltételek, valamint a kulturális és művelődési lehetőségek, ami a kollégisták túlnyomó többségének fontos, az iskolai eredményességhez hozzájáruló tényező. A hallgatók kétharmada jelezte, hogy a szakmai rendezvények, tudományos programok hozzáadott értéket képviselnek az eredményességhez, továbbá a felüdülést szolgáló park, mely a kollégium zárt udvarában egyfajta közösségi térként is működik. A kollégium a nem hagyományos szakkollégium jellegéből adódóan (benne nem egyféle képzési terület hallgatói tömörülnek) azt vártuk, hogy a szakmai viták kevésbé vannak jelen, azokat kevésbé értékelik a fiatalok. E kérdésben azonban azt állapíthattuk meg, hogy a hallgatók harmada mint a képzési eredményességhez hozzájáruló tényezőt határozta meg a kollégiumi körben megjelenő informális és szakmai diskurzusokat ugyanakkor a másik oldalon a hallgatók 40%-a jelezte, hogy egyáltalán nem járul hozzá az ő eredményeihez.

6. ábra: Milyen mértékben járul hozzá a tanulmányi eredményeid javításához?

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a szakkollégisták szerint a kollégiumi közösség miképpen befolyásolja a tanulmányi sikerességet. Kutatásunk eredményei megerősítik az előzetesen feltételezetteket, mégpedig azt, hogy a szakkollégiumi kortárs közösség hatását a kollégisták különösen fontosnak értékelik.

**7. ábra: Mennyire járul hozzá a társaság,
a hallgatói közösség a tanulmányi eredményedhez?**

A közösség, mint az életvilágot meghatározó legfontosabb tényező emelkedett ki akkor is előttünk, amikor a kollégistákat arról kérdeztük, hogy szerintük mik a legfontosabb dolgok egy szakkollégium jellemzői közül, illetve, hogy mik jellemzik az SZKRSZ-t. Az alábbi ábrán az említések gyakorisága alapján rendeltünk nagyobb betűméretet az egyes kifejezésekhez. Az ábra két oldala, tehát a kollégium felé megfogalmazott elvárások és a kollégiumtól kapott dolgok közel azonos értékészletet mutatnak, ami arra enged következtetni, hogy a kollégium értékvilága és a hallgatók értékorientációi egymást nagymértékben fedő dimenziókban helyezkednek el, mely erősíti az iskolai eredményességet.

8. ábra:

**Mik a legfontosabb dolgok,
amik egy szakkollégium esetében
szerinted nélkülözhetetlen?**

Mik az SZKRSZ legfontosabb értékei?

A nagyobb betűfokozatok az említések gyakoriságát jelzik

közösség
csend,
nyugalom
tehetséggondozás
tanulmányok

vallás
demokrácia, egyenlőség
kulturális és szakmai
programok

egymásra odafigyelés
korrekt vezetőség
normális, intelligens emberek
színvonalas szakmai munka
megfelelő felszereltség
öntevékenységi lehetőség
rend
családiasság

békés együttélés
identitás,
kettős identitás
vallás
tehetséggondozás

családiasság
küldetéstudat
roma identitás

Az SZKRSZ hallgatói az egyetemi tanulmányai eredményes lezárása iránt optimisták, nincs köztük, aki arról számolt volna be, hogy nem fogja elvégezni a szegedi tanulmányait.

9. ábra: Mennyire tartja valószínűnek, hogy elvégzi az egyetemet és diplomát szerez, majd?

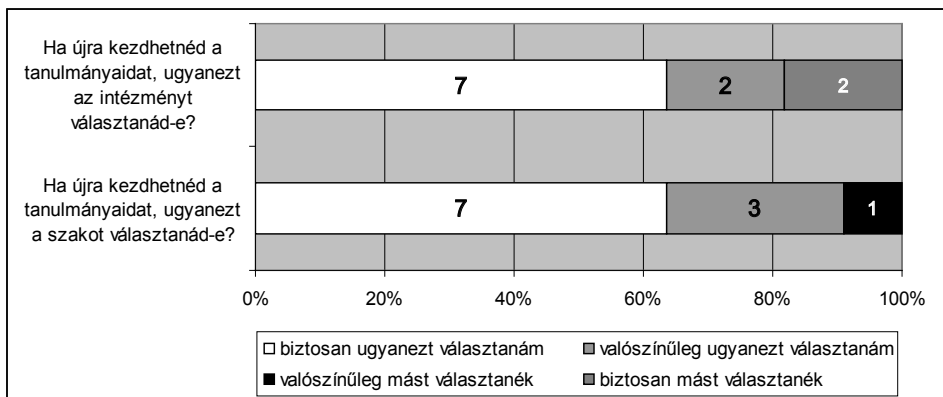
Azon hallgatók, akik nem biztosak a végzésben (inkább csak valószínűsítik ezt az eredményes diplomaszerezést), kevésbé jó tanulmányi átlageredményekkel bírnak, ugyanakkor korábbi kérdésünk esetében arról számoltak be, hogy a felsőfokú tanulmányaikhoz a közösség igen nagy mértékben hozzájárul. Az esetükben a közösség tehát erősíti a rezilienciát² és a megküzdési képességet.

Ez – a bizonyosság a felsőfokú tanulmányok folytatásában – látható a következő ábrán is. Amikor a szak és intézményválasztásról kérdeztük a hallgatókat, azt állapítottuk meg, hogy tanulmányaik tárgyával és képzési

² A fogalom az ifjúságszociológiában (szociálpszichológiai szemléletmód alapján) egy olyan képességet jelöl, amellyel bíró személy gyorsan vissza tudja nyerni eredeti, jó állapotát, testi-lelki szenvedés, avagy nehéz élethelyzetek megélése után. A fogalom rokon a megküzdési képesség fogalmával.

helyével elégedettek (két hallgató váltana intézményt, egy hallgató szakot, ez utóbbi a pálya alacsony munkaerő-piaci presztízse miatt).

10. ábra: Ha újakezdehtné a tanulmányait...

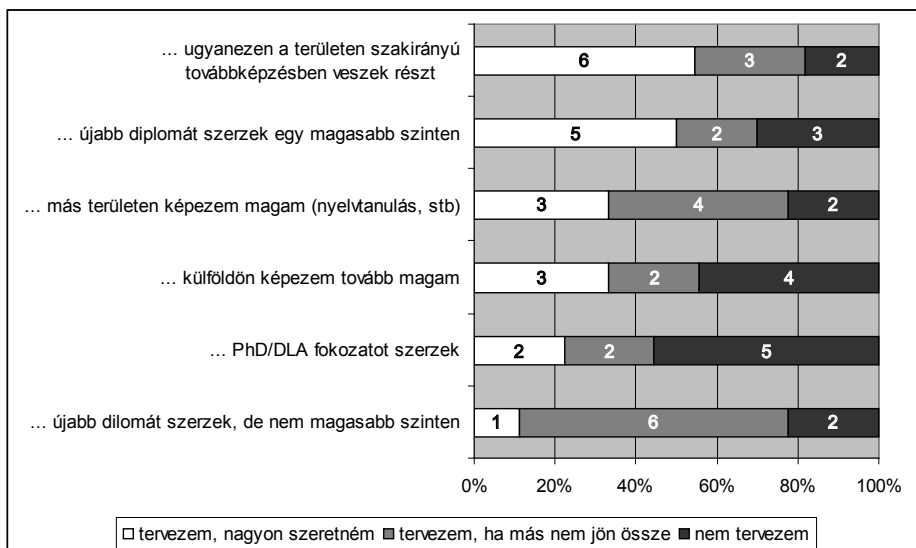
Vizsgálatunk következő részében arra voltunk kíváncsiak, hogy a jövőaspirációk esetében milyen továbbtanulási és munkavállalási tervek jelennek meg a szakkollégistáknál. A válaszadók több mint fele 2014 és 2015-ben tervezte megszerezni a diplomáját. (Ld. 9. melléklet).

Az adatok megoszlásából arra következtethetünk, hogy a hallgatók mindannyian motiváltak a továbbtanulásra, mely elsősorban az alapszakon megszerzett tudás specifikálását és magasabb szintű végzettség megszerzését célozza majd. Mindegyik szakkollégista tervez további tanulmányokat a diplomaszerezés után.

Ugyanakkor itt is megjelenik, a korábban bemutatott idegen nyelvi tanulmányok terve, mely összekapcsolódik a diplomafeltételek megteremtésével is.

Miközben a kollégisták nagyobbik része számára a tanulás és a munka is-is kategóriákként jelenik meg (munka és tanulás), négy hallgató hátróztottan jelezte, hogy a diplomaszerezés után nem szeretne munkába állni, hanem a továbbtanulásra fókuszál majd.

11. ábra: A diploma megszerzése után...

A munkába állás terveit vizsgálva arra jutottunk, hogy a szakkollégisták közül 3-an a diplomaszerzés utáni következő 1-3 hónapban be szeretne lépni a munkaerőpiacra, ők azok, akik 2014/15-ben szerzik meg a diplomájukat.

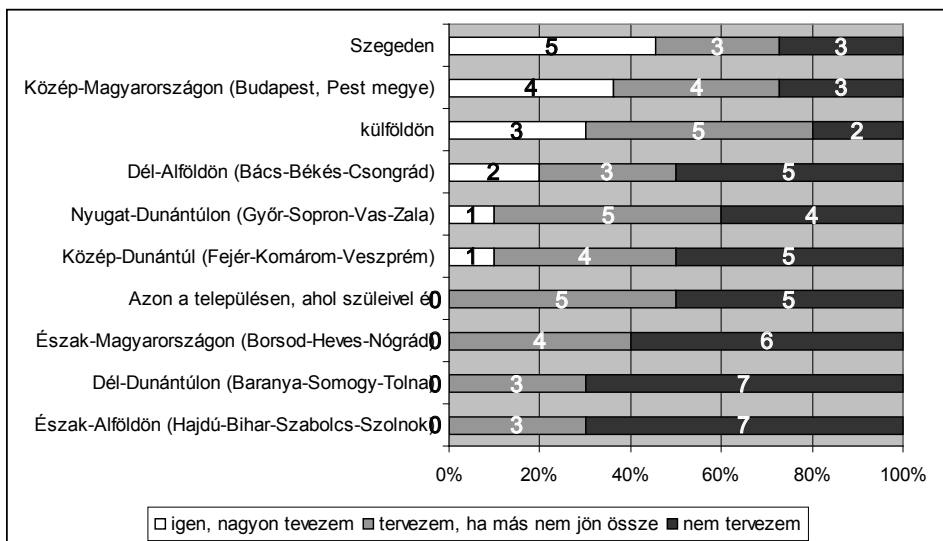
A munkába állás tervei kapcsán arra is kíváncsiak voltunk, hogy milyen mélységű terveket szőttek a hallgatók. Azt találtuk, hogy a hallgatók kisebbik része rendelkezik határozott elképzeléssel arról, hogy milyen településen szeretne dolgozni.

A leendő munkavégzés szempontjából a felsőfokú tanulmányok városa, Szeged áll a legtöbb hallgató terveinek első helyén, sorban ezt követi a Közép-magyarországi régió és a külföld. A hallgatók ezen tervei azonos mintázatot mutatnak a magyarországi ifjúság vélekedéseivel, terveivel, ahogyan az is, hogy a legkevésbé a Dél-Dunántúl és az Észak-alföld vonzó a számukra.

A válaszadó hallgatók fele nem szeretne azon a településen dolgozni, ahol a szüleivel élt. Azon hallgatók között, akik nem szeretnék a családjuk településén dolgozni, illetve csak akkor, ha más nem jön össze, nincs szignifikáns különbség a lakhely településtípusok tekintetében, mindkét

csoportban egyenlő arányban vannak tanyai és községi lakosok. Fontos adalék lehet, hogy a kibocsájtó család szerinti település, mint munkavállalási helyszín azon hallgatók körében alulpreferált, akik Békés, illetve Bács-Kiskun megyéből származnak.

12. ábra: Hol tervezi, hogy dolgozik?

A szakkollégisták munkavállalási terveikben elsősorban a közalkalmazotti és köztisztviselői munkaköröket részesítik előnyben. A nem állami alkalmazotti lét családi kisvállalkozásban és saját vállalkozás indítása során úgy jelenik meg a tervekben, mint a közalkalmazotti lét alternatívája (3 fő, a műszaki és a szociális képzési terület hallgatói esetében). A válaszadók arról is beszámoltak, hogy munkavállalás szempontjából vonzó számukra a civil, a nonprofit szféra is. (10. melléklet) Ez utóbbi tény korábban, a civil és közösségi aktivitás vizsgálatakor is megjelent.

Kutatásunk kvantitatív elemeként a felsőoktatás és munkaerőpiac kongruenciájának témájában korábban végzett kutatásunkban (Jancsák 2014) jól mérő eszközként használt kérdéscsoportot kérdeztük le a végzett

szakkollégisták körében, rövid telefonos kérdés keretében. Arra kértük a válaszadókat, hogy az általunk felsorolt (összesen harminckettő) munkaerő-piaci elvárást egyesével értékeljenek 1-5 fokú skála segítségével aszerint, hogy tapasztalatuk alapján melyik mennyire fontos elvárás a munkavállalók felé, illetve hogy ezek közül melyiket és mennyire fejlesztette a felsőoktatás. Az egyes kompetenciákhoz, készségekhez rendelt átlageredmények alapján készítettük el az alábbi rangsort, melynek első 10 elemét itt közöljük. A szakkollégisták szerint tehát a munkaerőpiac az alábbiakat várja el leginkább a munkavállalóktól. (A teljes, 32 elemből álló listát ld. 11. melléklet)

4. táblázat: Mennyire tartja fontosnak a munkaerőpiacon az alább felsorolt kompetenciákat?

A legfontosabb szerepel legelől. Zárójelben azon rangsorban elfoglalt hely szerepel, amely úgy alakult ki, hogy a válaszadók szerint mennyire fejlesztette ezt az adott kompetenciát a felsőoktatás.

1.	A munkavégzéshez szükséges jogi háttérismeretek (2)
2.	Átképezhetőség, tanulékonyság (3)
3.	Minőségi munkára törekvés (4)
4.	Önálló munkavégzésre való képesség (7)
5.	Felelősségvállalás (8)
6.	Lényeglátás (11)
7.	Megfelelő szakmai háttértudás (1)
8.	Az adott munkakörhöz kapcsolódó speciális szakmai fortélyok ismerete / a szakmai ismeretek alkalmazási készsége (25)
9.	Gyakorlatorientált szemlélet (26)
10.	Az új dolgok iránti fogékonyság (6)

Az alapján, hogy a fentiek közül a felsőoktatás mit mennyire fejlesztett, az rajzolódott ki előttünk, hogy a szakkollégium alumnusai szerint a felsőoktatási intézmény a következőkben nem volt az általuk várt fejlesztő hatással: felelősségvállalás, lényeglátás, kreativitás, jó kommunikációs képességek, kapcsolatteremtő készség, nyelvtudás, multikulturális környezethez alkalmazkodás, jó szervezőkészség, időmenedzsment, gazdaságossági szemlélet.

A kollégisták által interjúinkon elmondottakkal összevetve azt állapíthattuk meg, hogy e fontos tényezők fejlesztése tekintetében a szakkollégium kiegészíti a felsőoktatási tanulmányokat. Ezen – a volt szakkollégisták szerint – a munkaadók számára fontos elvárások esetében tehát a szakkollégium jelentősen hozzájárul a munkaerő-piaci sikerességhez.

A SZAKKOLLÉGIUM ÉS A SZAKKOLLÉGIUMI LÉT HOZZÁADOTT ÉRTÉKEI A FELSŐOKTATÁSHOZ ÉS A FELSŐOKTATÁSI ÉLETSZAKASZHOZ

Kutatásunk első hullámának kvalitatív fázisában végzett szakkollégistákkal készítettünk interjúkat (2014 őszén és 2015 tavaszán összesen 6 fővel). Az interjúk során a felsőoktatás és a szakkollégium „hozzáadott értékéről” kialakult vélekedéseiket szintúgy vizsgáltuk, mint az alanyok szerint a munkaerőpiacon hasznosítható kompetenciákat. Kutatásunk e részében érdeklődésünk homlokterében az állt, hogy a szakkollégiumi életvilágban létező értékteremtő folyamatok miképpen értelmeződnek a végzettekben, továbbá, hogy milyen mélyebb mintázatok rajzolódnak ki a szakkollégium, a szakkollégista lét felsőoktatási eredményességhez, illetve a munkaerőpiacon való helytálláshoz való hozzájárulása szempontjából. Az interjúk kérdései a következőkre fókuszáltak: Mennyire és miként fejlesztette a szakkollégium a közösségben való együttműködés képességét? Mennyire és miként fejlesztette a szakkollégium a szakmai ismereteinek nivóját (a képzéseken és a mentorálásokon keresztül)? Mennyiben és miben járult hozzá a szakkollégium az identitás erősödéséhez, elmélyüléséhez? A felsőoktatási sikerességhez miként járul hozzá a szakkollégium? A munkaerő-piaci sikereihez mit tesz hozzá a felsőoktatási képzés? A munkaerő-piaci boldoguláshoz mit tesz/tett hozzá a szakkollégium? 2014 őszén és 2015 nyarán a megelőző félévben egyetemi tanulmányaikat befejező

hallgatókat kerestük meg. A hét alumnusból egy fő nem vállalta az interjút, a többiekkel személyes felvétel során egy-másfél órás félig strukturált interjú készült, melyet a szakkollégiumi tartalmak és a felsőoktatási eredményességéhez való hozzájárulás, a felsőoktatási képzés kiegészítése és hozzáadott értékek tematikájában és értékészletében elemeztünk.

A szakkollégium és a felsőoktatás

Az SZKRSZ alumnusai és hallgatói a felsőoktatási képzések tartalmával kapcsolatosan az úgynevezett kiterjesztett szerepelvárásoknak való megfelelést tartják a tanulmányok eredményességének elsőrendű magyarázatának, kiemelten pedig a felsőoktatási tanárok az oktatói szerepeken felüli szakmailag és emberileg egyaránt segítő, támogató szerepvállalását.

„Nagy segítséget nyújt, mind az egyetemi képzés során elsajátított szakmai ismeret, mind a gyakorlatok során szerzett tapasztalatok összessége. Eddigi impulzusaim azt mutatják, hogy az oktatók ebben az intézményben arra motiválják a hallgatókat, hogy minél inkább merüljenek bele tanulmányaikba, s a tudományos munkákhoz is szívesen nyújtanak segítséget, illetve saját munkájukba is előszeretettel vonják be az ide járó fiatalokat.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

A felsőoktatásban megjelenő pozitív támogató környezet az alacsony szocioökonómiai státusból, halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi terekből érkező hallgatók számára alapvető megerősítő tényező. Az egyik első szakkollégisták egyike, egykori szociális munkás szakos hallgató aról számolt be, fontos volt számára az, hogy egykori tanulmányai során egy felsőoktatási kurzusba bevihette a szakkollégiumról szóló információt és ezen keresztül az identitásáról beszélni, amelyek mindkét tényező

(oktató/oktatás és kortárscsoport) szempontjából pozitív visszajelzést jelentettek a számára.

„Beköltöztem a koliba, és nekem azt mondták, hogy kell egy prezentációt tartanom arról, hogy én itt lakom. És fogtam a fejemet, hogy melyik óra lehetne az. ...beszéltem a tanárnővel, ő is örült az ötletnek. Beálltam, elmondtam a többieknek, hogy mi ez a szakkoli, hogy itt lakom. Elmondtam, és akkor kérdezték, hogy de te miért laksz a roma szakkoliban. Elmondtam nyíltan, hogy félig cigány vagyok, mondjátok amit akartok, köpjetek le, engem már ért rengeteg előítélet. De nem. Rengeteget kérdeztek, még olyan évfolyamtársam is, aki rendesen előítéletes volt. Olyanokat kérdezett, hogy tényleg örültem, hogy tényleg érdeklí. Mi tényleg figyeltünk egymásra, a tanáraink is mind olyanok voltak, hogy ha látták, hogy valami nincs rendben, mert nyilván voltak kényes témák, amiket órákon érintettünk, valaki elsírta magát, vagy kiment, akkor nem az volt, hogy megvárjuk, hogy visszajöjjön, hanem utánamentünk, beszélgettünk vele.” (szociális munkás)

Az oktatók mintaadó szerepét és az értelmiségi lét mintáinak felsőoktatási értéktranszfer folyamatokban való megjelenését is hangsúlyozták alanyaink. Vélekedéseikben hangsúlyosan jelent meg ez a tényező, mint a munkaerő-piaci sikerességhez fontos, szakismereti tudáson felüli érték.

„Meglátásom szerint, pont ezekkel a plusz dolgokkal lesz több egy diplomás, mert ha az iskola is elismeréssel tekint a tudományos életen kívüli tevékenységekre, az egyetemista is szívesen kezd bele az efféle iskolán kívüli programokba. Azért gondolom, hogy ezek mindenféleképpen hozzájárulnak a munkaerő-piaci sikerhez, mert az értelmiségi lét szerintem nem csak abban nyilvánul meg, hogy saját szakterületünkön jók vagyunk, s ezzel meg is elégedhetünk. Minél sokszínűbb az egyéniség annál jobb lehet a munkájában.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

A felsőoktatási intézmény a fiatal munkaerő-piaci boldogulásához való hozzájárulását kiegészíti a szakkollégium intézménye és annak mikrokultúrája. Interjúalanyaink e szempontból a kollégium képzéseit, mentori, tutori és identitáserősítő programjait emelték ki.

„Számomra nagy esély volt, hogy ide bekerülhettem, nem csak a lakhatás lehetősége miatt, hanem mert képzési program is pozitívan befolyásolja további szakmai előmeneteletem. Leginkább az ingyenes nyelvórákat tudnám kiemelni, mint a munkaerő-piaci elhelyezkedést elősegítő pillért.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

Ugyanakkor a családok csekély gazdasági tőkeforrásai miatt a szakkollégisták körében fontos tényező az is, hogy a kollégiumi léttel egyfajta anyagi biztonság is kapcsolódik, amely a tanulmányokra való fókuszálást segíti, a tervezhető bevétel arra motiválja őket, hogy ne alkalmi vagy diák munkával, hanem tanulmányi-szakmai eredmények által biztosítsák a szükséges forrásokat. Ezen felsőoktatási sikerek nemcsak anyagi oldalról értelmeződnek a végzett szakkollégistákban, hanem pozitív megerősítő visszajelzéseként is. (Jónéhány interjúalanyunk említette a szakkollégiumi ösztöndíj melletti más versenyeredmény, ösztöndíj, pl. köztársasági ösztöndíj elnyerését is.)

„Mindig dolgoztam egyetem mellett, sokat éjszakáztam gyárakban, meg egyéb, nekem a szakkollégium alapvetően egy megváltás volt, bekerültem, kaptam ösztöndíjat, és egy csomó konferenciára eljutottam, különböző képzéseken vehettem részt, ami egyfajta, nyilván elvett egy csomó időt, de nem vett el többet, mint amennyit előtte dolgoztam. Nekem olyan volt majdnem, mint egy munkahely, ahol nem gyárban kellett egy monoton munkát végeznem, hanem egy tök érdekes képzésben vehettem részt. Ez pozitív volt, nagyon szerettem. (szociális munkás)

„Én a szakkollégiumnak köszönhetem a diplomámat, mert munka mellett nem hiszem, hogy sikerült volna a nyelvvizsgámat is meg mindent megcsinálnom egy év alatt.” (szociális munkás)

A kollégiumba lakók szinte minden egyes tagja hátrányos vagy hámozottan hátrányos családból származik (köztük én is), s tanulmányaik finanszírozására a családjuk nem tudott volna pénzt fordítani. Sokaknak a kollégiumi ösztöndíj létkérdés, mert ha innen nem kapnák meg ezt az anyagi támogatást, akkor nem is tudták volna elkezdni, illetve nem tudnák befejezni a felsőoktatási képzésüket. (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

A szakkollégium képzési palettáján szerepelnek nyelvkurzusok. Három nyelvet lehet tanulni: angol, német és lovári. Különböző – kezdő, középhaladó, haladó – szinteken. Alanyaink szerint ez nemcsak a diploma megszerzés szempontjából fontos (a nyelvi diplomafeltételek teljesítése, mint kutatásunk korábbi fejezetében bemutattuk, komoly veszélyforrás a szakkollégium esetében), hanem azért is, mert a hallgatók szenzitív módon érzékelve a munka világában tapasztalható sebezhetőségeket, vélekedésiben az jelenik meg, hogy a munkaerőpiacon bárhol is szeretnének elhelyezkedni, az idegen nyelv ismerete mindenhol előnyt jelent.

„2011-ben mikor óvodapedagógus szakon végeztem, nem volt nyelvvizsgám, így a tanulmányi osztály polcain porosodott a diplomám. A kollégium segítette, hogy felkészüljek lovári (cigány) nyelvből, így mára már a diplomám is a kezembe van. A továbbiakban angol nyelvből szeretnék hasonló eredményeket elérni.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

Az alumnusok szerint a nyelvi képzésen túl az egyéb képzések (pl. kommunikáció tréning) alatt megszerezhető kompetenciák is hozzájárulhatnak a sikeres munkaszerzéshez.

„Véleményem szerint a 21. század versenyhelyzetében talán ez a legfontosabb, hogy megszerezzük azt a tudást, mellyel megnyerhetjük az áhított állást. Hiába vagyunk jók a szakmámba, ha első pillanatra nem tudunk szimpatikussá, kellően felkészültnek tűnni a vezetők előtt. Ezen a tréningen megtanulhattuk, hogyan is kell jól kommunikálnunk pl. egy állásinterjún.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

A szakkollégium hozzáadott értéke ezen képzések esetében nemcsak a munkaerőpiacon jól konvertálható szakok, végzettségek szempontjából fontos, hanem a speciális munkaerő-piaci környezetű végzettségek esetében is.

„Az Egyház, mint munkaerőpiac eléggé szűk mozgásteret jelent, de a Főiskolán szerzett tudás és gyakorlat elegendő a sikerekhez. A főiskolai képzés szerintem kisebb mértékben járul hozzá a munkaerő-piaci boldogulásomhoz, mint a szakkollégium által nyújtott képzések. A képzések által olyan szélesebb tudást kaptam, amely segítségemre lehet a jövőben.” (katekéta, hittanár)

„Igazából nagyon nagy érték az, hogy különböző képzéseken ingyen részt vehetünk, egy diáknak szerintem ez nagyon fontos.” (szociális munkás)

A szakkollégium belső képzési programjában jelen van a közösségi szolgálat, a spirituális modul és a roma kultúra megismerése is. Az egyéni fejlesztési tervek minden félévi megvalósítása során ezek egyéni cselekvő aktivitáson nyugvó formálódása zajlik. A közösségi szolgálatnál minimum 10 óra munkát el kell végezni (pl a Roma Tanodában segíteni, fiatal romákat tanítani, hajléktalanoknak ételt osztani, stb). A spirituális modul szerepe a keresztyén értékek közvetítésében van. Ennek keretében a hallgatók egyfelől a szegedi ferences közösséggel együttműködve vagy filmklubban vesznek részt, másik részében pedig a saját maguk által

tervezett programon (volt aki arról számolt be, hogy pl. roráté misén vett részt). A kollégium életvilágának hangsúlyos eleme kulturális események szervezése, illetve látogatása, valamint a közösségépítés és közösségfejlesztés. A közösségfejlesztés lényege, hogy a kollégiumon belüli színergiát, a hatékony kommunikációt, az asszertív érdekérvényesítést, az összetartozást erősítsék. E szerepvállalás során a hallgatók szervezési teendőket is ellátnak.

Interjúalanyaink mindegyike ezen, a képzésen túlmutató elemeket határozta meg, mint a szakkollégium olyan hozzáadott értékét, mely személyiségének fejlődéséhez jelentős mértékben hozzájárult.

„Valamilyen rendezvényt kell megszervezni a kollégium hallgatói számára, úgy, hogy ebben a többiek is részt vegyenek, erről írni kell egy tervet, hogy mégis miről fog szólni, plakátot meghívót készíteni, megtervezni, hogy miből fog állni. És a lényeg, hogy legalább 3-an szervezzük meg. Idén, mivel a kikapcsolódásról nem igazán volt szó, így kártyajátékokat szeretnék megtanítani másoknak, amelyek talán annyira nem ismerősek mások számára. A roma nép kultúrájának megismerése modulon belül több lehetőség is adódik.” (matematika BsC hallgató)

„Az egyes hallgatók számára olyan lehetőségeket teremt a kollégiumi program, melyek az értelmiségi lét megalapozói lehetnek. Sok hallgató nem tehette volna meg például, hogy színházba látogasson, vagy kirándulásokon vehessen részt stb. Összességében úgy gondolom, hogy a kollégium három csoportba sorolható képzési rendszere (szpirituális, közéleti, kulturális) elősegíti a munkaerő-piaci beilleszkedést, mert egy sokszínű, tapasztalt, magabiztos embert enged ki a nagybetűs életbe.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„Én első évben a szegedi Karitáznál segédkeztem a hajléktalan étkeztetések lebonyolításában. Az étel elkészítésében és kiosztásában

is részt vettem, s a munka során beszélgettünk is ezekkel a nehézsorsú emberekkel. Furcsán hangozhat, hogy egy kollégium kötelezővé teszi az önkéntességet, de úgy látom, hogy mégis hasznukra válik ez a tevékenység is, hiszen megtapasztalhatjuk, hogy az életben nem mindig alakul úgy minden, ahogy mi szeretnénk, s milyen »hibákat« követtek el azok az emberek, akiken segítünk. S az érzés, melyet kapunk, miután jót cselekedtünk, örökre szívünkbe vésődik, s ez is hozzájárul majd ahhoz, hogy szeretettel és alázattal végezzük majd leendő munkáinkat, s éljük mindennapjainkat.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„Mostanság a Szegedi Roma Tanodában mentorálok gyermekeket. A mentorálás során leginkább a házi feladatok megoldásában, a bizonytalanabb tananyagok elmagyarázásában, valamint a számonkérésekre való felkészülésben segédkeztem. Leginkább magyar nyelvtan, természetismeret, matematika és angol tantárgyakból készültünk. A tanulók szüleivel is gyakran tartottam konzultációt a gyermekek eredményiről. Az iskolai teendőkön túl igyekeztem a képességek fejlesztésére is időt fordítani találkozásaink során. Leginkább olvasási és szövegértési gyakorlatokkal foglalkoztunk. ... úgy gondolom, hogy kevesebb gondom lesz, s hogy leendő tanárként javamra válik, hogy önkéntes munkám egy tanodába töltöm. A félévente szükséges 10 óra többszörösét is teljesítem, mert hivatásomhoz kapcsolódó időtöltésnek fogom fel, és nem melleleg szeretek is gyermekekkel foglalkozni.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

Kutatásunk során azt konstatálhattuk, hogy a hallgatókban a közösség, mint a legfőbb identitáserősítő és személyiségformáló tényező hangsúlyozott volta, a szakkollégium minden részét, a mikroklímáját, egyfajta sajátos szubkultúráját, manifeszt dokumentumait és latens módon érvényesülő pedagógiai programját is áthatja. Ugyanakkor individualizációs hatások eredményeként formálódó személyiségünket kétségek keríthetik

hatalmába, amikor azt tapasztaljuk, hogy a közösségben való feloldódás, az altruizmus értékei a fogyasztói társadalom hatásaival és kríziseivel szembesülnek. A kollégium értékvilága és az mindennapi együttélés a szakkollégium alumnusai szerint nagyon erős személyiségfejlesztő hatással bírt.

„Rizikózott az ember, hogy bevállalja-e egyáltalán, hogy fog az együttélés sikerülni, vagy mi fog ebből az egészből kikerekedni, mert nem volt egy minta, amiről rájött volna az ember, hogy hogyan működik. Én úgy mond az első generációs hallgatóként kerültem be a szakkollégiumba, és biztos, hogy ez is bennem volt, és ennek kapcsán vagy ez alatt értettem azt, hogy élettapasztalatot adott, hogy mondjuk milyen együtt élni egy olyan kisebbségben, ahol én vagyok kisebbségben, de ha kimegyek az utcára, akkor megfordul ez a dolog, a másik fél van kisebbségben. Hogy ezzel hogy tudunk együtt élni. Még a különböző emberek szokásai, illetve hogy a közösen, nagyon sokat voltunk együtt, a hétvégéken is, illetve a közös programok hogyan alakítottak embereket, meg hogyan alakították össze azt a csapatot, aki részt vett ebben a programban. Úgy gondolom, hogy talán az első egy lehetőség, vagy egy esély adása. Hirtelen jobban ezt nem tudom megfogalmazni. Akkor van egy, ami szerintem mindenképp nevelő hatású, ez az együttélés elfogadás, így együtt. Illetve törekedés a szakmaiság megteremtésére, hogy mindenki azt, amit csinál, azt minél jobb szinten tudja csinálni.”
(joghallgató)

A kollégisták a közösséget nemcsak az SZKRSZ mikrovilágában értelmezik, de fontosnak tartják azt is, hogy az intézmény a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat tagja és e szervezeten keresztül, más felsőoktatási intézmények hallgatóival is egy szakkollégiumi közösséget alkotnak, akikkel rendszerszerűen találkoznak, közös eseményeken vesznek részt.

„Fontos, hogy vannak a szakkollégiumok között programok, mert ez az egész sikerét mutatja, hogy végre az országban van egy belső összetartás, hogy ezeket a dolgokat tényleg komolyan gondolják, és hogy végre talán megfelelő kezekbe került ez a kérdés. Mert ez képes eltörölni a mai társadalmi feszültséget a romák és a nem romák között, ami szerintem fontos lépés annak érdekében is, hogy a magyar lakosság ne fogyjon el. (matematika BSc)

Képzések és mentorálás

A szakkollégium a hallgatók figyelemmel kíséri tanulmányi előmenetelét. Minden hallgatónak van kortárssegítője vagy mentora. Az ő feladatuk, hogy az egyéni fejlesztési tervek megvalósításában segítsék a szakkollégistákat, ugyanakkor a hallgatók problémáinak megoldásában is támogatóként vállaljanak szerepet. A szakkollégium egyes esetekben további külsős tanárok segítségét is igénybe veszi. Az intézmény szorgalmazza és támogatja tudományos munkák végzését, ennek következtében voltak, akik bekapcsolódtak a szakterületük szerinti tudományos kutatásokba.

„2014 tavaszán kezdtem el kutatási tervemet kidolgozni, sporttudományi témakörben. Jelenleg már a kutatási fázis vége felé tartok, hiszen már publikáltam is részeredményeimet. A TDK munkám 2014 novemberében került bemutatásra a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Testnevelési és Sporttudományi Tanszéken. A szakmai zsűri úgy határozott, hogy munkámat előadhatom XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencián.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„A mentorálást azért is tartom fontosnak, mert minden problémámat megbeszélhetem egy külső emberrel, akitől tanácsot is kérhetek, kaphatok, bár a szakmai dolgokkal nem igazán fordulhatok

hozzá, ugyanis angol-biológia szakos tanárnő. De mindenféleképpen jó, mert a kollégiumi programokban, a belső képzésben, illetve társasági beilleszkedés témákban, konfliktuskezelésben, gyakorlatilag mindenben hozzáfordulhatok, és ezekre kapok érdemi választ. A mentorálás helyszíne változó, attól függően, hogy melyikünknek milyen programja van, illetve, hogy mi a cél, hogy mit akarunk csinálni. Télen többször teáztunk a Kárász utca valamelyik erre megfelelő helyén. Ez általában heti egyszer van, és 1-1,5 órás intervallum általában. Ebben tényleg az a jó, hogy van valami problémám, akkor elmesélhetem neki, és kaphatok rá valamilyen fajta megoldást, hogy az otthoni problémáimat megbeszélhetem egy semleges környezetben lévő emberrel. És esetleg ötleteket kaphatok más problémáim megoldására, amire esetleg nem is gondoltam volna. Neki is köszönhetem, hogy az első félévben kibékültem a szobatársaimmal.” (matematika BSc)

„Talán a legfontosabb dolog az, ami a segíti szakmai előmeneteletemet, az a mentorprogram. Hálás és szerencsés vagyok, hogy olyan mentort kaptam, aki mind lelkileg és szakmailag tud segíteni. A mentorálások alkalmával, ami heti egy alkalommal egy órában, kerül sor a már sokszor említett EFT (egyéni fejlesztési terv – JCS) megtervezésére és az ott vállaltak teljesítésének ellenőrzésére. Ezek mellett pedig jut idő az iskolai, magánéleti dolgok megbeszélésére, vagy éppen szakmai tanácsadásokra. Mentoromnak köszönhetően egyre szélesebben látok bele az egyházi hitoktatásba. Találkozásaink alkalmával mindig megoszt velem egy kis szakmai fortélyt, hogy ha majd tanítani fogok, mire figyeljek majd oda, mit hogyan tegyek.” (katekéta, hittanár)

Közösség, közösségi aktivitás

A szakkollégiumi lét, túl a képzéseken, mentoráláson, tutoráláson, leginkább az együtt élő személyek közösségét jelenti, mely közösség a napi életvitel és életmód keretei mentén formálódik, ugyanakkor ez az életmód nemcsak a társadalmi és kisközösségi értékek alapján gazdagodik, alakul, hanem az együttlét maga is gazdagítja, formálja, fejleszti a személyiséget. Ezt a re-szocializációs jelenséget, tehát a közösségben megvalósuló informális tanulást, érzékenyítést a tolerancia, az elfogadás, a kooperáció, a szolidaritás, az altruizmus értékeire, a hallgatói interjúk elemzése után az SZKRSZ egyik legmeghatározóbb sajátosságának tartjuk.

„Szerintem nagyon is fontos, hogy a kollégium olyan dolgokat is szem előtt tart, amelyeket talán más szakkollégiumok nem. A belső képzés, belső programok szerintem olyan közösséget formálnak, amit a társadalomnak látni kell.” (matematika BSc)

„Beköltözésem napjától egy olyan közösségbe léptem be, ahol addig nem ismertek, nem tudták, hogy milyen vagyok. Én ezt az időszakot, mint az önállósodás első fokát éltem meg. Kikerültem egy olyan közegből, ahol eddig védve voltam. Egy új közösségbe kerültem, ahol már olyanokkal élhettem együtt, akikkel egyformán romák vagyunk, de más családi háttérrel vagy közeggel rendelkeznek. Tanulhatunk egymástól, megoszthatjuk egymással gondolatainkat, segíthetünk a nem roma társainknak (akik nyitottak és érdeklődőek), hogy megértsék kultúránkat. A szakkollégium célkitűzése, hogy olyan felelős értelmiséget neveljen – akár roma, akár nem roma – akik képesek lesznek a párbeszédre, önmaguk és környezetük formálására.” (katekéta, hittanár)

„Mielőtt a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium tagja lettem, előtte a családomon kívül senkihez sem kellett alkalmazkodnom hosszútávon. Nem laktam kollégiumban sem. Egy hosszas tanulási

folyamatként fogtam fel az egészet. A négy fős családból egy 20 fős közösségbe bekerülni nem volt azért mégsem egyszerű feladat. Míg a hétköznapokban el lehetett bújni a konfliktusok elől a családi fészekbe, itt már erre nem volt lehetőség, hiszen több időt töltünk egymással, mint a saját szüleinkkel és testvéreinkkel.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„Véleményem szerint a kollégiumi lét egyébként is nagy hatást szokott gyakorolni az emberek közösségi együttműködésére, de a szakkollégiumok esetében még inkább kiélezett ez a fejlődési lehetőség, hiszen nekünk vannak közös munkáink, s célkitűzéseink is. A romák és a nem romák a kollégiumunkban megférnek egymás mellett, s egyáltalán nincs is a származásból adódó konfliktus. Természetesen a mindennapi életből adódó konfliktusok itt is, mint más közösségekben is megtalálhatóak. Meglátásom szerint mintaszerű, hogy hogyan tud együttműködni a két nemzetiség. (A romák 60 %-ot tesznek ki a lakosokból, míg a nem roma magyarok a maradék 40%-ot.) A magyar társadalom számára példaértékű lehetne ez a lakókörnyezet.” (szociális munkás)

A kollégisták életvilágában – szintúgy, mint a hétköznapi háztartásokban, lakóközösségekben – jelen vannak a súrlódások, melyek az értelmező közösség norma és értékrendszerén átszűrődnek. Interjúalanyaink is beszámoltak ilyen konfliktusokról és a megoldások közösségépítő következményeiről.

„Mint minden közösségben, úgy nálunk is akadnak problémák, de ezek nem a származásból erednek, hanem sokkal inkább az együtt megélt hétköznapokból (pl. ki nem vitte ki a szemetet, vagy ehhez hasonló dolgok). Legfontosabb dolgunk, hogy példát mutassunk a roma és nem roma együttéléshez, együttműködéshez. Hogy ez az egész mehet békésen, erőszakmentesen. Együtt, közösségben sokkal könnyebben állhatunk ellen a különböző válságoknak.

Tanulhatunk egymástól. És ez valamennyire jól működik a szakkollégium »kísérleti terepén«, mert ez az egész egy nagy kísérlet, ami igen is jó.” (katekéta, hittanár)

„Eddigi életutamban is szervezőképességem több esetben megmutatkozott, ám ezt a kompetenciát a SZOKERESZ-ben még inkább kamatoztatni, s fejleszteni is tudtam/tudom. Minden csoportban szükség van a különböző típusú/vérmérsékletű egyének, s szerintem itt mindenki ki tudja magát próbálni a különböző szerepekben, s ezzel megtalálhatja önmagát és a csoportban való helyét is.” (szociális munkás)

A kollégisták nemcsak a közösség formálódását és a hallgatók közösséggé fejlődését emelték ki, mint fontos értéket, hanem arról is határozottan pozitív véleményeket fogalmaztak meg, hogy e közösségépítő szerep a kollégiumi lét hivatalos feladatai között is helyet kap, azaz egy tervszerű és tudatos személyiségfejlesztés elemeként része a pedagógiai programnak. Ugyanakkor ennek kialakítása, formálása és megvalósítása a hallgatók egyéni aktivitására épít.

„A közösségi fejlesztési tervet tartom az egyik legfontosabb ilyen irányban hasznosat tévő tevékenységnek, ugyanis mivel minden ember más, mindenkit más érdekel, így mindenki talál a saját tevékenységének megfelelő programot, és mindenki rá van utalva a másokra, hogy együtt szervezzék meg a programot, amit szeretnének megvalósítani. Ugyanakkor a közösségi szolgálat is hasonlóképp fontos, mert ezzel a külvilág, azaz a mélyszegénységben élőknek, a hátrányos helyzetűeknek, a betegeknek segítünk, illetve a többségi társadalom számára is megmutatjuk, hogy ugyanis mindenki tehet értük, és mindenki felelős a közösségéért, ezzel pedig szintén példát mutatunk, hogy hogyan lehet segíteni pénz nélkül is, illetve elmondhatjuk, hogy ezt mi tettük, ezzel pedig nekünk is jobb.” (matematika BSc)

„A kollégium program egyéni fejlesztési terveiben külön hangsúlyt fektetnek a közösségi lét megszilárdításának. Mindenkinek ki kell találni egy programot, kezdeményezést, mellyel a közösségért tesz valamit. Ezek az események valóban közelebb hozzák egymáshoz a bennlakókat, mert úgy kell megvalósítani tervüket, hogy legalább 2 főt kell bevonnia mindenkinek a szervezésbe. A legutóbbi évben én egy úgynevezett »gasztromadzag« című projektet valósítottam meg három hallgatótársammal. Ennek az volt a célkitűzése, hogy tradicionális roma ételek sütöttünk/főztünk együtt, s ezekkel megkínáltuk a többi kollégistát is. A kultúra megismerésén túl a közös étkezések is valódi közösségé formálták a lakókat. Az együttműködés sikerességét szerintem az erősítette, hogy a nevelők, még véletlenül sem mondták meg, hogy mi is legyen az a közösségi fejlesztési terv« amit meg kell valósítani. A fantáziánkra és motivációnkra volt bízva, hogy mit is fogunk csinálni. A szabad kezek szárnyalni kezdtek, s sok szép pillanatot okoztak nekünk. Többet, mintha bármi kötelezőség lett volna benne.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„Határokon belül, de szabad kezet kaptunk abban is, hogy milyen programokat szeretnénk a kollégium kötelező programjain túl pluszban szervezni, akár csak önmagunknak, vagy más nyílt programokat is. Mindkettő formára volt példa. Több önszervezésű kurzus született a kollégium falai között. Például: irodalmi est, cigánytánc tanulás, multikulturális táncoktatás, tornaklub, filmklub stb. Volt azonban arra is példa, hogy kérvényt adtunk be az igazgatóúrhoz, hogy szeretnék egy cigány táncházat megszervezni, melynek látogatása minden érdeklődőnek nyitott. Ehhez megkaptuk a kellő támogatást, s így meg is valósítottuk Szegeden egy táncházat, melyre sok vendég el is jött. Fontosnak tartom ezeket a kifelé „nyitásokat”, mert ha elzárkózunk a többségi társadalomtól, úgymond megtartjuk magunknak a kultúránkat, akkor ők sem lesznek nyitottak felénk, arról nem is beszélve, hogy talán sokan azért „nem szeretik” a romákat,

mert abszolút nem is ismerik őket és a kultúrájukat sem. Az ismeretlentől pedig sok esetben fél az ember. Amitől fél, azt pedig kerüli.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„A miniközösségben a saját szobámban már egészen jól alakul a helyzet, jól együtt tudunk élni. És így most már a kollégiumon belül is kezdenek barátságok kialakulni, aminek kifejezetten tudok örülni. Több emberrel is naponta beszélgetek, nyilván a sok program is együtt tart minket, de azt hiszem, hogy egyre jobban ismerem meg őket, és látom, hogy mennyire színes, mennyire tele van egyéniségekkel, tehetségekkel ez a hely.” (matematika BSc)

A kollégium szűkebb és tágabb társadalmi környezetre való nyitottságát és ezen keresztül értékek felmutatását fontos tényezőnek értékeli a szakkollégisták.

„A sztereotípiák lerombolása nagyon fontos lenne, ezért is szorgalmazzuk mindig a városi és országos szerepléseket is, mert ezek talán megváltoztathatnak valamit a gondolkozásban. Ha már egy embernek meg tudjuk változtatni a cigányokról alkotott sztereotip képét, én már boldognak érzem magam. Azonban szerintem csak akkor tehetjük meg ezeket a kifele nyitásokat, ha a belső kommunikációnk is megfelelő. Addig ugyanis, míg problémák vannak a közösségen belül, addig ne várjuk azt, hogy hitelesnek fogunk tűnni és bármi változást elérhetünk. Ezért is jó, hogy nem egy önszervezésből induló gyorsan magasra ívelő és hamar hanyatló program részesei vagyunk, hanem egy jól kigondolt kezdeményezésben vehetünk részt. Összességében az a véleményem, hogy a közösségi együttműködésem fejlődéséhez nagyban hozzájárult a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium, mert kellő inspirációt ad, de viszont megvárja, hogy alulról jövő szerveződések létrejöhessenek anélkül, hogy

bárki ezt kívánatosan tartaná.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

A szakkollégium hozzájárulása az identitás erősödéséhez, elmélyüléséhez

A kollégium kitűzött céljai között szerepel, hogy a roma hallgatókban a kettős identitás megszilárduljon, a nem roma lakókban pedig a magyar identitás erősödjön, illetve ismerjék meg a roma kultúra értékeit, s nyitottak legyenek annak elfogadására. Az egyéni fejlesztési terv részét képezi egy identitáserősítő fejezet. Ezt félévenként minden kollégista magának határozza meg. Az intézmény munkatársai igyekeznek minél mélyebb kulturális programot rendezni, mely felmutatja a roma kultúra elemeit.

2013 tavaszán az SZKRSZ irodalmi estet szervezett, melyre Choli Daróczi Józsefet hívta meg vendégelőadónak. A neves irodalmár jelenléte fontos emlékezetmágnesként jelent meg interjúalanyainknál, mely identitáserősítő hatásáról így nyilatkoztak:

„Nevét már gyermekkorom óta ismertem, de munkássága előttem ismeretlen volt. Choli bácsi, ahogy mindenki hívja, cigány származású író, költő, műfordító, szerintem egy igazi polihisztor. Büszkeséggel töltött el, hogy a nemzetiségemből származó híres embert üdvözölhettem a körünkben... és büszkeséget éreztem, hogy személyesen is megismerhettem egy roma származású hírességet, aki ráadásul az »én« lovári nyelvemen is alkot.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„Én az elmúlt félévekben például roma keresztutat szerveztem, vagy a romák ábrázolásmódja a népmesékben. Ezek nagyban hozzájárulnak az identitásom erősödéséhez. Ezen felül a szakkollégium is igyekszik olyan programokat szervezni, amelyek segítenek az

identitás elmélyítésében, például korábban szerveztek egy irodalmi estet, ahová Choli Daróczi Józsefet hívták meg. A médiából is ismert Choli bácsi olyan értékeket képvisel, amely példakép lehet minden roma származású fiatal számára.” (katekéta, hittanár)

A Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat több alkalommal rendezett közös eseményeket (Budapest, Nyíregyháza, Miskolc, Debrecen, Szeged), melyek a hallgatók számára a kapcsolatépítés és identitáserősítés szempontjából igen értékes rendezvények voltak. Ugyanakkor az is fontos tényező volt interjúalanyaink számára, hogy ilyenkor az „azonos húrozású” kollégákkal találkozhatnak, akikkel egy közös narratívát „beszélnek életre” a szakkollégiumról. Ez – a kisebb csoport képviselete egy nagyobb csoportban jelenség – olyan üzenetet jelent a számukra, hogy nekik van egy tágabb közösségük, háttérük is, amely további megerősítésül szolgál a számukra.

„Fontosnak tartom a kapcsolatháló kiépítését, s, hogy a különböző csoportból származó cigány fiatalok ismerjék és tiszteljék is egymás olykor különböző kultúráját. Hiszen tudhatjuk, hogy a magyarországi cigányok nem alkotnak egy homogén közösséget. Ezek az összefüggések is úgy gondolom, hogy adtak okot arra, hogy identitásom erősödjön, hiszen több száz olyan ember vett körül, akik roma származásúak, és ráadásul egyetemisták is.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„A sok negatív után, amit például a média előszeretettel sugall, végre büszke lehettem arra, hogy igen is mi is képesek vagyunk ugyan arra, mint a többségi társadalom bármely másik tagja. S talán megnyugvást is jelent számomra maga a hálózat létezése is, hiszen így már tudom, hogy vannak az országban roma orvosok, jogászok, mérnökök, tanárok, stb., akik hasonlóan gondolkoznak a társadalmi felelősségvállalásról, mint én magam is. S végzettségük is megvan ahhoz, hogy aktív részesei legyenek a közéletnek. S talán

hitelesebben tudom majd én is etnikumomat képviselni úgy, hogy teljes szívvel és lélekkel azt gondolom, hogy megvalósulhat a romák integrációja, ha ezért sokan sokat tesznek.” (katekéta, hittanár)

„Ezek a KRSZH rendezvényeken csoportmunkában és műhelybeszélgetésekben dolgozunk, ahol roma kultúra ápolása sem marad el. Mindig azon ötletelünk, hogy hogyan ismertethetnénk meg még jobban a kultúránkat a többségi társadalommal. Ezek a rendezvényeken több alkalommal volt szerencsém autentikus cigányzenekarokat hallgatni, tánc fellépéseket látni és ezek esték kiváló lehetőséget ad, hogy a nem romák is betudjanak tekinteni a roma kultúra szépségeibe.” (katekéta, hittanár)

„Nagyban erősíti az identitást, amikor az ember mögött áll egy hátszob. Nem az van, hogy megmondom a suliban, hogy cigány vagyok, bemegyek a koliba, és még a szobatársaim is azt mondják, hogy »nemár«. Ide bejövök, és azt mondom, hogy cigány vagyok, de vagyunk még itt így egy páran. Nekem ez nagyon sokat jelentett. Én azért is csinálom ilyen tudatosan a dolgaimat – jó, nem kalkulálok bele mindent, hogy pl. beteg leszek-, de én az anyagi dolgaimmal is így vagyok.” (szociális munkás)

„Ezek közül az alkalmak közül, amikor 2013-ban Balatonszárszón konferenciáztunk, a szegedi hallgatók egy műsorral is készültek a többi kollégium számára. Egy táncos műsort adtunk elő, melyet a lányoknak én tanítottam be. Örömmel vettem, hogy nem csak a cigánylányok jelentkeztek a többhónapos előkészületekre, tanulási folyamatokra, hanem a többségi társadalomból származók is. A közös munka során társaimon észrevettem, hogy igencsak megkedvelték a cigány »néptáncot«. Egyik alkalommal a kollégium vezetősége hívta a Romani Design nevű divattervező céget, s mi, a kollégium hallgatói (lányok) voltunk a modellek. Varga Erika a cég kezdeményezője és divattervezője roma származású, s az általa

készített darabok igyekeznek a 21. századi modernitást ötvözni az autentikus cigány viselettel. Megtiszteltetés volt ezeket a ruhákat bemutatni a szegedi egyetemistáknak. Hasonló innovatív kezdeményezésekre lenne szükség az országban, hiszen a posztmodern korban nem lehet elvárni a fiatal cigányoktól, hogy mindenben kövessék a felmenőiket. Az integráció megteremtése szerintem csak kompromisszumok meghozatalával történhet meg, az elavult, rossz következményekkel járó kulturális elemeket el kell hagyni, a többit pedig tovább kell örökíteni.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„Az előnye az volt, hogy tényleg rengeteg embert ismertem meg a szakkollégiumban. Sikerült magamban ezt az identitás dolgot rendbe tenni. Ez nagyon vicces, de amikor én összejöttem a párommal, ez egy évvel ezelőtt volt, és udvarlási szakasz volt nálunk, mi egy régimódi család vagyunk, nem úgy, hogy a JATE-ban kavarunk, és összejövünk, tehát nálunk ez megvolt itt, bejött a kollégiumba, és ez roma szakkollégium. Itt kicsit feketébb emberek is vannak. Nagyon féltem, hogy mit fog mondani, nekem tényleg voltak előítéletes emberek körülöttem, akik megtudták, és mondták, hogy inkább nem. Bejött, és beszélgettünk erről. Mondtam neki, hogy én félvér vagyok. Nem értette, hogy akkor ez olyan, mint a lovaknál, hogy félvér, meg telivér? Az én párom ezt teljesen elfogadta. Van még, amit tanul ebbe a cigányságba. Amikor beszélgettünk ilyen gyászmeztörésről, meg ilyenekről. Akik bent laknak nem cigányként, azoknak az a furcsa, hogy eszünk bent a párommal, végeztünk, elveszem előle az üres tányért, és mondom akkor is, ha esetleg ő csinálta, hogy egészségedre és rögtön elmosogatok, elé rakom a vizet. Én ezt így szoktam meg. Meg nálunk ha először eszünk, ő szed először. Igaz, nem nagyon tudja megszokni, mert nekem szed először, de én ezt így tanultam. Ezt így megtanultam felvállalni. Rengeteg kapcsolatot építettem, tehát nyilvánvalóan ismerem a minisztérium dolgozóit, barátságokat kötöttem bent, a volt lakótársammal a mai

napig tartjuk a kapcsolatot, az esküvőjén is ott voltam. A hátoldala az, hogy nagyon le voltam terhelve, az ún. normális, szakkollégiumon kívüli kapcsolataim megszakadtak.” (szociális munkás)

„Úgy gondolom, hogy az SZKRSZ-ben élő hallgatók, ha kellő nyitottsággal rendelkeznek, akkor az identitásuk megerősödésnek semmi akadálya sem lehet. A kollégium dolgozói olyan professzionális miliőt teremtenek ehhez a feladathoz, melyben bárki kedve szerint bontakoztathatja ki önmagát. Amikor beköltöztem, már akkor is elég erős volt a roma identitásom, azt gondolom, hogy azóta azonban már kettős identitásom alakult ki, hála a programoknak, s lakótársaimnak is.” (végzett óvodapedagógus, jelenleg testnevelés-történelem szakos hallgató)

„Két félév után, arra jöttem rá, magyar származásúként, hogy én mennyire nem élem meg a magyar identitásom sem. Igazság szerint a felvételimben megkaptam ezt a kérdést, hogy mi az identitásom, mit tartok fontosnak, és nem tudtam erre választ adni, nem is tudtam, hogy ez mi lenne. De a sok program, ami a cigány hagyományokat hozza vissza, rádöbbenett, hogy mennyire nem élem meg a magyar identitásomat.” (matematika BSc)

Az intézmény nem titkolt célja, hogy a szakkollégiumi hallgatók későbbi életpályájuk során maguk is minta- és érték közvetítő módon vegyenek részt a társadalomban. „Ehhez erős identitású, stabil értékrendű, párbeszédre képes értelmiségiekre van szükség, akik egészséges jövőképet tudnak adni a helyi közösségek számára” – mondta 2013-as interjúnk során az igazgató. Erre szakkollégista interjúalanyaink is reflektáltak, amikor olyan eseményekről, elköteleződésekről számoltak be, amelyben egyfajta küldetesként jelenik meg ez az értékfelmutatás.

„Ezt nagyon kell akarni. Vannak ehhez hasonlataim is. Mindig azt mondom nekik, ez egy nagyon jó dolog volt, mert rengeteg előadást

tartottam, kollégiumban is, voltunk szakmunkásoknál, én nem nézem le őket, a legjobb barátom szakmunkás volt. Bemegyek egy Adidas vagy Converse cipőben, ez olyan, hogy le van árazva, és megveszem, mert tetszik, mert gyerekkoromban nem volt. Nekik ez hatalmas dolog, hogy itt van egy csaj egy ilyen cipőben. Egy gyerek odajött hozzám, hogy miből van? Elkezdtem neki mondani: ösztöndíjból. Mert egyetemista vagyok. Mert jól tanulok, kapok pénzt. Akkor felcsillan a szemükben, hogy ezért lehet pénzt kapni! Én ezt mondom a gyerekeknek is otthon. Ezeket mindig mondom nekik, hogy nyolcadik osztály után el kell menni gimnáziumba. Ott úgyis rájössz arra, hogy a matematikához nem értesz, de a történelemhez igen, vagy fordítva. Ezt a gyerekeknek hiába mondom, a tanárok mást mondanak. Ezért én ezt megfordítottam. Beszéltem a testnevelő tanárral otthon, hogy itt van egy csomó tehetséges gyerek, és nem csináltok vele semmit. Most jelenleg 10 gyerek kap ösztöndíjat, mert szóltam a testnevelő tanárnak, és átküldtem neki, hogy van a gyerekeknek ösztöndíj.” (szociális munkás)

„A környezet, ami itt van, ilyenben még soha nem volt részem. Nagy várakozással indult, de az eddig itt eltöltött időm alapján semmit nem bántam meg, egy csomó új dolgot tanultam, és még fogok is, és a személyes fejlődésem is előre viszi. Most már másképp nézek rá emberekre, nem a megvetés jön ki rajtam, inkább elgondolko-dok, hogy ha nem magyarként születek itt meg, hanem romaként, akkor ugyanez velem is megtörténhetne. A nézőpontom teljesen más lett. Bár ezt köszönhetem a szobatársaimnak is, a mentoromnak is. Habár családomnak és barátaimnak más véleménye van a cigányokról, azt hiszem, hogy felelősségem tudatni őket, legalább is megpróbálni, hogy nem igaz, amit gondolnak.” (matematika BSc)

ÖSSZEGZÉS

Az Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium speciális feladatkörrel bíró intézmény, mely új szereplő a szegedi felsőoktatás palettáján. Kutatásunk során, a 2013-2015 között zajló első hullámban, a kollégium születésének folyamatát követtük végig holisztikus szemléletmóddal. Kutatásunk során a kvantitatív, statisztikai adatfelvételeket és elemzéseket, kvalitatív módszertanok alapján személyes és fókuszcsoportos interjúk alapján árnyaltuk. Kutatásunk (érintőlegesen) a munkaerő-piaci inputokkal foglalkozik, s mint ilyen jellemzően a felsőoktatás és a munkaerő-piaci kongruenciáját szolgáló eredményekkel szolgál (például a felsőoktatás világából hiányzó tartalmakról és azok intézményen kívül, de hatásában megjelenő hozzáadott értékéről), és intézményi vizsgálata szerint oktatásszociológiai keretekben értelmeződik, ugyanakkor megközelítésmódjában közelebb áll a nevelésszociológiához és érdeklődésének credo-jában az értékátadási folyamatok, illetve ezek hatása áll.

A felsőoktatás átalakulása az új évezredben egy új sebezhetőséggel is érintette a nem tradicionális felsőoktatási hallgatókat, mégpedig a posztmodern társadalom individualizációja és a kreditrendszerrel együttes módon lezajlott folyamat (a tankörök felbomlásával együtt) az egyetemi társas kapcsolatok hiányát hozta létre, amely eredményeként kétszeresen is hátrányos helyzetet teremtett „az árnyékos oldal” ifjúságának: az éltető kapcsolatok hiányát és emiatt a hasznos információkhoz való hozzáférés hiányát. Kutatásunk kimutatta, hogy a szakkollégisták körében is jelen van a magányosság érzése és egyes esetekben ez párosul a „felesleges igazán törni magam valamiért mert valószínűleg úgysem érem el” érzésével. Ezen hallgatói visszajelzések a szakkollégium mentálhigiéniai támogató szerepét, mint szükségletet teszik

hangsúlyossá. Interjúalanyaink e kérdésben a mentorok szerepének felértékelődését jelezték vissza.

A kvantitatív vizsgálat azt a feltételezésünket erősítette meg, hogy a szakkollégisták (a szocio-ökonómiai státuszban hátrányos helyzet ellenére) erősebb megküzdési képességgel jellemezhetők, a reziliencia jelensége meghatározó a körükben. Ennek következtében a szakkollégisták optimistábbak, mint nem szakkollégista társaik. Mindennek a magyarázataként a szakkollégiumi közösséget, a kollégiumban folyó tervszerű és tudatos személyiségfejlesztést határoztuk meg.

A kollégisták visszajelezték, hogy az intézmény legfontosabb értéke a közösség, a kooperatív minták és gyakorlatok, melyeket a tanulmányi eredményességet meghatározó tényezőnek tekintenek, szintúgy, mint a kollégium világának materiális elemeit (lakhatási körülmények, tanulást segítő környezet). A kollégium hétköznapijait a szakmai tudományos munka kevésbé jellemzi, amely oka a hallgatók képzési területeinek palettajellegű színessége, azonban ez a sokszínűség a közösség és az együttélés esetében reziliencia és identitáserősítő tényező.

Értékvilágok vizsgálata során azt állapíthattuk meg, hogy a szakkollégisták posztmateriális univerzális értékorientációjuk, értékítéleteik szerkezetében a transz-történelmi értékek erős jelenléte mutatható ki. Ezek az értékorientációk azonosak a kollégium értékvilágával.

Ugyanakkor interjúink elemzése után azt is megállapíthattuk, hogy ezek a vallott értékek a hallgatóknál a hétköznapi praxis szinten is megjelennek. Az értékteremtés és értékátadás tehát nemcsak a kollégium manifest funkcióiban (igazgatói interjú, hivatalok dokumentumok, szóróanyagok), hanem a latens (értsd itt: a hétköznapi rohanása során nem feltétlenül kimondott, de interjúhelyzetben elhangzott) hallgatói értékítéletekben, értékorientációkban is jelen van. Jelen van tehát a kollégium mindennapi életvilágában.

A továbbtanulási és munkavállalási tervek esetében a szakkollégisták – más felsőoktatási hallgatókhoz hasonlóan – a nyugati és a Közép-magyarországi régió szívóhatásával szembesülnek, hasonlóan jelenik meg a képzési hely (Szeged) vonzása, mely a nemzedéki hatások erős jelenlétére utal. Ugyanakkor a család (mint hagyományos kontrolltényező) szerepének háttérbe szorulását

és az ifjúsági életút tekintetében a középosztályosodás jelenségét mutatja az, hogy a szakkollégisták közel fele semmiképpen nem tervezi a kibocsájtó csatlád szerinti településen (ezek: község, tanya) való munkakeresést.

Kutatásunk első hullámának lezárása után megerősíthetjük kiinduló állításunkat, miszerint a felsőoktatásban elsajátítottak mellett a SZKRSZ szakkollégiumi életvilág, lét-többlet hozzájárul a fiatalok boldogulásához.

A munkaerő-piaci sebezhetőségek csökkentése terén a felsőoktatás iránt megnyilvánuló kiterjesztett társadalmi szerepelvárás egyes elemeit (esélyteremtés, közösségépítés, identitás erősítés, tehetséggondozás) a szakkollégium megvalósítja.

A roma és nem roma fiatalok által alkotott szakkollégiumi közösség formálódása során és a pedagógiai program megvalósítása által, a tervszerű és tudatos személyiségfejlesztés eredményeként egy sajátos re-szocializációs folyamat jön létre. E folyamat pedagógiája a nem-formális, de leginkább pedig az informális módszertanok alapján áll. Ezt a hozzáadott értéket a szakkollégista fiatalok szenzitív módon interiorizálják és az alumnusok visszajelzik, pozitívan értékelik, mint a munkaerő-piaci boldogulásukhoz hozzájáruló tényezőt.

Eredményeink alapján végezetül szeretnénk nyomatékosítani, hogy a felsőoktatással szemben megjelenő kiterjesztett szerepelvárásokat (úgy mint közösségépítés, mentorálás, pozitív-támogató környezet) a szakkollégium példaadó módon megvalósítja és ezzel kiegészíti, támogatja a tömeges felsőoktatás hallgatói eredményességhez való hozzájárulását.

IRODALOM

- ADORNO, THEODOR WIESENGRUND (1999): A félműveltség elmélete. In. Wessely Anna [szerk.]: *A kultúra szociológiája*. Osiris – Láthatatlan Kollégium, Budapest.
- ALBERT JÓZSEF – CSABINA ZOLTÁN – LEVELEKI MAGDOLNA (2006): *A Veszprémi Egyetemen végzett hallgatók munkaerő-piaci helyzete és az egyetemi képzés*. Kézirat. Pannon Egyetem Társadalomtudományok és Európai Tanulmányok Tanszék.
- ALWIN, DUANE F – THORTON, ARLAND (1984): Family origins and the schoolink process. *American Sociological Review* Vol. 49 (6) 784-802
- BAUER BÉLA – SZABÓ ANDREA (2009): *Ifjúság 2008*. Gyorsjelentés. Budapest: SZMI
- BECK, ULRICH (2006): *A választás tétje*. Szeged: Belvedere Meridionale
- BECK, ULRICH (2008): *Világkockázat társadalom*. Szeged: Belvedere Meridionale
- BELBIN, MEREDITH (2003): *A team, avagy az együttműködő csoport*. Budapest: Edge Kft.
- BERDAL, R. (1993): Public Universities and State Governments: Is the Tension Benign? In. Berg, C. (ed.): *Academic Freedom and University Autonomy*. Bukharest: UNESCO, 162-172
- BOCSI VERONIKA (2015a): A hallgatói eredményesség habituális háttere. In. Pusztai Gabriella, Kovács Klára [szerk.]: *Ki eredményes a felsőoktatásban?* Nagyvárad: Partium Press 133-143
- BOCSI, VERONIKA (2015b): Analyzing the Identity and Life of Roma Special College Students. In. Veronika Bocsi [ed]: *In Marginal Position. Writings from the Field of Romology*. Debrecen (Hungary): Didakt Press 291-320

- CHEERS = Careers after Higher Education http://www.uni-kassel.de/wz1/TSEREGS/sum_e.htm
- CEGLÉDI TÍMEA (2015): Egy alkalmazott eredményességkoncepció és annak hatása a szakkollégiumok társadalmi zártságára. In: Pusztai Gabriella és Kovács Klára [szerk.] (2015): *Ki eredményes a felsőoktatásban?* Nagyvárad–Budapest: PARTIUM–PPS–ÚMK 9-24
- CZEGLÉDI TÍMEA – FÓNAI MIHÁLY – GYÓRBÍRÓ ANDRÁS (2012): Tehetség gondozás és társadalmi kohézió. *HERJ* 2012/2. 62-83
- FEKETE ATTILA – PAPSZT MIKLÓS – ROSTA GERGELY (2007): *Kutatási beszámoló a PPKE-BTK által a ROP 3.3.1 „Regionális munkaerő-fejlesztés – Életpálya-tanácsadó Iroda a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán” című pályázathoz kapcsolódó munkaerő-piaci kutatássorozatról.* Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Szociológiai Intézet.
- FELVI = http://www.felvi.hu/felsooktatasiaruhely/dpr/hazai_dpr/tarsadalmi_megujulas_operativ_program
- FER2011 = *Felsőoktatási rangsorok nemzetközi és hazai gyakorlata (Hazai és nemzetközi gyakorlatok alapján összesítő benchmark tanulmány).* Budapest, 2011 http://femip.hu/c/document_library/get_file?p_l_id=18401&folderId=22823&name=DLFE-712.pdf
- FÓNAI MIHÁLY (2005): *Végzett hallgatók rekrutációja és motivációi, 2001-2004.* Kézirat. Debrecen.
- FÓNAI MIHÁLY (2015): A szocioökonómiai státusz és az iskolai életút kapcsolata. In: Kozma Tamás – Kiss Virág – Jancsák Csaba – Kéri Katalin [szerk.]: *Tanárképzés és oktatáskutatás.* Budapest: HERA 401-419
- FÓNAI, MIHÁLY – PUSZTAI, GABRIELLA (2012): Asymmetric Students' Relations and Deprofessionalization. In the Case of Teacher Training. In: Gabriella Pusztai & Adrian Hatós & Timea Ceglédi (ed.): *Third Mission of Higher Education in a Cross-Border Region.* Debrecen: CHERD, 114-133
- FORRAY R KATALIN (2014): A diploma felé. Cigány diákok a felsőoktatásban. In: Híves-Varga Aranka, Schäffer János (szerk.): *Ablak a világra.* Pécs: Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI, 11-36

- FORRAY R KATALIN (2015): Kutatások a cigányság iskolázásáról. *Magyar Tudomány* 196:(7), 771-775
- GÁBOR KÁLMÁN (2001): *Elsőéves egyetemisták*. Budapest: Oktatókutató Intézet
- GÁBOR KÁLMÁN (2004): Globalizáció és ifjúsági korszakváltás. In: Gábor Kálmán – Jancsák Csaba: *Ifjúsági korszakváltás – Ifjúság az új évezredben*. Szeged: BEIvedere Meridionale, 28-72
- GÁBOR KÁLMÁN (2012): *Válogatott ifjúságszociológiai tanulmányok*. Szeged: Belvedere Meridionale
- GALASI PÉTER – TÍMÁR JÁNOS (1998): *Jelentés a felsőoktatási intézményekben 1996-ban végzetek kísérleti követéses vizsgálatának második hullámáról*. Budapest, BKE Emberi Erőforrások Tanszék.
- GALASI PÉTER – VARGA JÚLIA (2005): *Munkaerőpiac és oktatás*. MTA Közgazdaságtudományi Intézet. Budapest.
- GALASI PÉTER (2002): Fiatal diplomások életpálya-vizsgálata. In: Kolosi Tamás - Tóth István György-Vukovich György (szerk.): *Társadalmi riport 2002*. Budapest: TÁRKI. 245–255.
- GALASI PÉTER (2004): A felsőfokú végzettségű pályakezdők munkaerő-piaci sikeressége. In: Fazekas Károly – Varga Júlia (szerk.): *Munkaerőpiaci tükör 2004*. MTA KTI - OFA, Budapest. 110-118 o.
- GALUSKA JÁNOS – MOLNÁR SZABOLCS – SZABÓ IMRE – SZABÓ TIBOR – WINTERMANTEL ZSOLT (1999): *A Budapesti Műszaki Egyetem friss diplomásainak elhelyezkedési esélyei*. (Felmérés a BME-n 1997-ben végzetek körében.) Budapest, BME Diákközpont.
- GALUSKA JÁNOS – MOLNÁR SZABOLCS – SZABÓ IMRE – SZABÓ TIBOR – WINTERMANTEL ZSOLT (1999): *A Budapesti Műszaki Egyetem friss diplomásainak elhelyezkedési esélyei*. (Felmérés a BME-n 1997-ben végzetek körében.) Budapest, BME Diákközpont
- GYÖRGYI ZOLTÁN (2004): Frissdiplomások a munkaerőpiacon. *Educatio* 1 163-172
- HAUG, G. – KIRSTEIN, J. (1999): *Trends in Learning Structures in Higher Education*. Brussels http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/trend_I.pdf Letöltés: 2007.06.08.

- HAUG, G. – TAUCH, CH. (2001): *Trends in Learning Structures in Higher Education II*. Helsinki http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/trend_II.pdf
Letöltés: 2007.06.08.
- Higher Education and Graduate Employment in Europe = http://200.6.99.248/~bru487cl/files/libros/Tendencias/pdf/cheers_pro.pdf
- HINCHLIFFE, KEITH – PSACHAROPOULOS, GEORGE (1983): *Tracer Study Guidelines*. World Bank, Education Dep., Washington D.C.
- HORVÁTH TAMÁS [szerk.] (2010): *Diplomás pályakövetés: kézikönyv*. Educatio: Budapest.
- HRUBOS ILDIKÓ (2008): A sokféleség értelmezése és mérése. *Educatio* 18.1. 18-31.
- HRUBOS ILDIKÓ (2009): Az értékekről. In: Pusztai Gabriella – Rébay Magdolna [szerk.]: *Kié az oktatáskutatás? Tanulmányok Kozma Tamás 70. születésnapjára*. Debrecen: Csokonai 229–239.
- HRUBOS ILDIKÓ [szerk.] (2012): *Elefántcsonttoronyból világítótorony. A felsőoktatási intézmények misszióinak bővülése, átalakulása*. Aula: Budapest
- INGLEHART, R. (1997): *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic and Political Change in 43 Societies*. Princeton, Princeton University Press.
- JANCSÁK CSABA (2007): Merre halad ez Európai Felsőoktatási Térség? *Educatio* 2007/2 341-345
- JANCSÁK CSABA (2011a): *Az európai hallgatói szervezetek Bologna-kritikája*. HERJ - Hungarian Educational Research Journal <http://herj.hu/2011/11/jancsak-csaba-az-europai-hallgatoi-szervezetek-bologna-kritikaja/>
- JANCSÁK CSABA (2011b): Az ifjúságkutatás nemzetközi tendenciái. In: Bauer Béla- Szabó Andrea [szerk.]: *Arctalan (?) nemzedék: Ifjúság 2000-2010*. Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, 315-329
- JANCSÁK CSABA (2011c): *Hallgatói lét a Szegedi Tudományegyetemen* [kézirat] adatok itt: https://www.sztehap.hu/system/document_files/26/original/EIKKA_Jancsak_SZTEhallg2010.pdf?1322057893

- JANCSÁK CSABA (2012): *Kollégisták SZTE 2011*. [kézirat] adatok itt: https://www.sztehap.hu/system/document_files/49/original/Koll2011SZTE_2012.pdf?1381408229
- JANCSÁK CSABA (2013): *Ifjúsági korosztályok – korszakváltásban*. Budapest: Új Mandátum
- JANCSÁK CSABA (2014): Towards pre-vocational training?: Labour market actors' feedback on the training programme of mobile application development at university. In: Juhász Erika, Kozma Tamás [szerk.]: *Oktatáskutatás határon innen és túl*. Szeged: Belvedere Meridionale, 178-209
- KABAI IMRE (2006): *Társadalmi rétegződés és életesemények. A magyar fiatalok a posztindusztriális korszakban*. Budapest: Új Mandátum.
- KABAI IMRE (2009): *Hogyan alakul a diplomások életútja?* Budapest, ZSKF. [http://www.zskf.hu/uploaded_bookshelf/540361d521a24422.pdf Utolsó letöltés: 2011.06.08 20:15]
- KABAI IMRE et. al. (2007): *Mi lesz velünk a diploma után*. Budapest: L'Harmattan
- KARDOS KATALIN (2013): Felsőoktatási szakkollégiumok és hallgatóságuk. In: Pusztai Gabriella – Likács Ágnes [szerk.]: *Tisztelgés a magyar vallásszociológusok nagy nemzedéke előtt*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Nyomda
- KERR, C. (1982): *The Uses of the University*. Cambridge: Harvard University Press
- KISS LÁSZLÓ (2008, a): Külföldi gyakorlatok a diplomás pályakövetésben. In: (szerk.) Fábri István – Horváth Tamás – Kiss László – Nyerges Andrea: *Diplomás pályakövetés 1. Hazai és nemzetközi tendenciák*. Budapest, 2008. Educatio. 53–70.
- KONTÓ GIZELLA (2008): *Pályakövetés 2008. A KJF végzett hallgatóinak pályakövetéses vizsgálata*. (Kézirat) Székesfehérvár: Kodolányi János Főiskola.
- KOZMA TAMÁS (1995): Ifjúság és oktatás. *Educatio*, 1995 nyár, 208-223.
- KOZMA TAMÁS (2004): *Kié az egyetem? A felsőoktatás szociológiája*. Budapest: Osiris

- LUKÁCS PÉTER (2004): A felsőoktatás expanziója. In. Gábor Kálmán – Jancsák Csaba [szerk.]: *Ifjúsági korszakváltás – ifjúság az új évezredben*. Szeged: Belvedere Meridionale, 19-25
- MARE, ROBERT D. – CHANG, HUEY-CHI (2003): Family attainment norms and educational stratification. <https://escholarship.org/uc/item/6q91c2hb>
Utolsó letöltés: 2015.05.11.
- NÉMEDI DÉNES (2005): *Klasszikus szociológia 1890-1945*. Budapest: Napvilág Kiadó
- POLÓNYI ISTVÁN (2008): Miért nincs használható pályakövetési rendszer? *Köznevelés*. 1. sz. 11. 18-19
- POLÓNYI ISTVÁN (2012): Felsőoktatás és gazdaság? *Iskolakultúra* 1. 50-56
- PSACHAROPOULOS, GEORGE (1991): From manpower planning to labor market analysis. *International Labor Review*, 130. 4. sz. 459-474.
- PUSZTAI GABRIELLA (2011): *A láthatatlan kéztől a baráti kezekig*. Budapest: Új Mandátum <http://mek.oszk.hu/12100/12194/12194.pdf>
- PUSZTAI GABRIELLA (2012): „Befogad és kítaszít...”? A tanárszakos és más pedagogsjelölt hallgatók felsőoktatási integrációjának sajátosságai és problémái. In. Pusztai Gabriella – Fenyő Imre – Engler Ágnes (eds.): *A tanárok tanárának lenni...* Debrecen: CHERD, 88-112
- PUSZTAI GABRIELLA (2014): „Nem biztos csak a kétes a szememnek...” Hallgatói eredményességi koncepciók és mutatók a felsőoktatás-kutatásban. Nagy Péter Tibor – Veroszta Zsuzsa [szerk.]: *A felsőoktatás kutatása*. Budapest: Gondolat http://cherd.unideb.hu/old/iesa/dok/Pusztai_G-Hallgatoi_eredmenyessegi_koncepcioik_es_mutatok.pdf Utolsó letöltés: 2015.04.20.
- PUSZTAI GABRIELLA (2015a): Mire jó a társadalmi tőke koncepció a felsőoktatás-kutatásban? In. Kozma Tamás – Kiss Virág – Jancsák Csaba – Kéri Katalin [szerk.]: *Tanárképzés és oktatáskutatás*. Budapest: HERA 467-484
- PUSZTAI GABRIELLA (2015b): Tanulmányi eredményességet támogató tényezők az egyetem falain belül és kívül. In. Pusztai Gabriella és Kovács Klára [szerk.] (2015): *Ki eredményes a felsőoktatásban?* Nagyvárad–Budapest: PARTIUM–PPS–ÚMK 79-96

- REAY, DIANE – CROZIER, GILL – CLAYTON, JOHN (2009): „Strangers in paradise?” Working-class students in Elite universities. *Sociology* 43 (6) 1103-1121 www.educ.cam.ac.uk/people/staff/reay/Strangersinparadise.pdf
Utolsó letöltés: 2015.05.11.
- REFLEX = The Flexible Professional in the Knowledge Society <http://www.utwente.nl/mb/cheps/research/projects/flexibleprofeessional/>
- REZSŐHÁZY RUDOLF [REZSOHAZY, R.] (2006): *Sociologie des valeurs*. Paris: Armand Colin
- ROKEACH, M. (1969): *Beliefs, attitudes and values: A theory of organization and change*. San Francisco: Jossey-Bass
- SÁSKA GÉZA: A diplomás pályakövetési rendszer hazai és nemzetközi háttere. *Iskolakultúra*. 9. sz. 13-25.
- SCHLETT ISTVÁN (2004): *A felvilágosult ész esete a felsőoktatással*. Budapest: Kölcsey Intézet
- SCHOMBURG, HARALD (1995): *Standard Instrument for Graduate and Employer Surveys*. Kassel.
- SCHWARTZ, SH. H. (2005): *Basic Human Values: Theory, Methods and Application*. Interneten itt: <http://dpms.csd.auth.gr/emplak/Schwartzpaper.pdf> Utolsó letöltés: 2011.03.02. 22:34
- STALDER, B. (2003): Sebezhetőség és oktatás. In: Furlong, A. – Stalder, B – Azzopardi, A.: *Sebezhető Ifjúság. Sebezhetőség az oktatásban, a munkavállalásban és a szabadidőben Európában – Perspektívák*. Szeged: Belvedere Meridionale, 16-34
- TEICHLER, ULRICH (1997): *Higher Education and Graduate Employment in Europe*. TSER Research Proposal. http://200.6.99.248/~bru487cl/files/libros/Tendencias/pdf/cheers_pro.pdf
- TEICHLER, ULRICH (1999): Research on the Relationships between Higher Education and the World of Work: Past Achievements, Problems and New Challenges, *Higher Education* 38. 2, 169–190.
- TEICHLER, ULRICH (2000): Employment and Work in Selected European Countries, *European Journal of Education* 35. 2, 141–156.
- TRENDL FANNI (2012): Tapasztalatok és lehetőségek: A Wlislöcki Henrik Szakkollégium jelene és jövője. In: Cserti Csapó Tibor, Trendl Fanni

(szerk.): *Romológia „akkor és most”*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem BTK, 17-22.

UTASI ÁGNES (2013): *Kötélékben .Szolidaritás hálók és közélet*. Szeged: Belvedere Meridionale

VASKOVICS LÁSZLÓ (é.n.): *A posztadoleszcencia szociológiai elmélete*. [<http://www.mtapti.hu/mszt/20004/vaskovic.htm> Utolsó letöltés: 2008.10.16. 17:20]

VEROSZTA ZSUZSANNA (2013): *Frissdiplomások 2012*. Kutatási zárótanulmány. Diplomás Pályakövetési Rendszer országos kutatás. Educatio Nonprofit Kft. [http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/Frissdiplomasok_2012_zarotanutmany_es_modszertan/Frissdiplomasok_2012.pdf](http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/Frissdiplomasok_2012_zarotanutmany_es_modszertan/Frissdiplomasok_2012_zarotanutmany_es_modszertan/Frissdiplomasok_2012.pdf)

WEBER, M. (1998) [1918]: A szociológiai és közgazdasági tudományok „értékmentességének” értelme. In. Weber, M.: *Tanulmányok*. Budapest: Osiris, 70-126

MELLÉKLETEK

1. melléklet

(adatok: fő; SZKRSZ N=11, SZTE kollégisták N=395)

Kulturális csoportnak		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	4	10
nem, de szeretnék	3	32
nem és nem is szeretnék	3	58
Hagyományőrző csoportnak		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	2	5
nem, de szeretnék	1	18
nem és nem is szeretnék	5	77
Tudományos, szakmai egyesületnek		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	4	6
nem, de szeretnék	4	36
nem és nem is szeretnék	1	58
Vallási csoportnak, közösségnek, egyházi szervezetnek		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	4	10
nem, de szeretnék	3	8
nem és nem is szeretnék	3	82

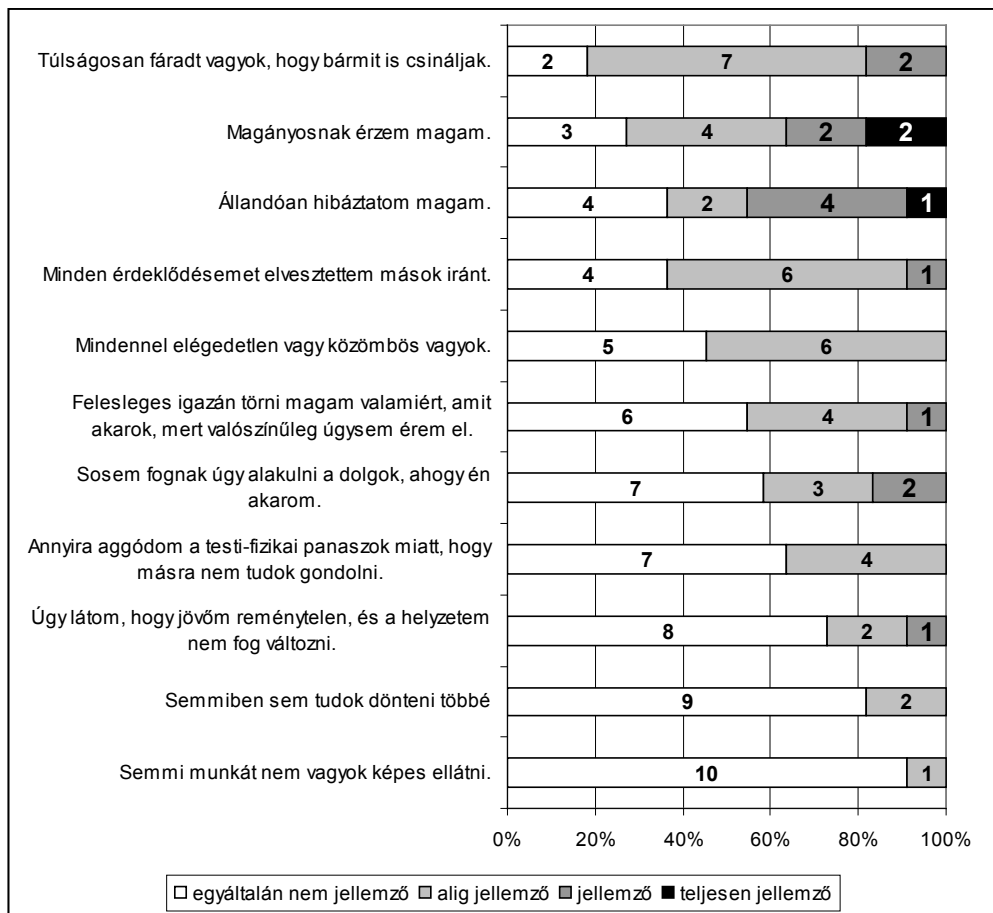
Sportegyesületnek, sportklubnak		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	2	24
nem, de szeretnék	2	32
nem és nem is szeretnék	6	44
Hallgatói önkormányzatnak		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	0	5
nem, de szeretnék	2	20
nem és nem is szeretnék	7	75
Ifjúsági és diákszervezetnek		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	1	8
nem, de szeretnék	1	24
nem és nem is szeretnék	7	68
Érdekvédelmi szervezetnek		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	1	2
nem, de szeretnék	4	20
nem és nem is szeretnék	5	78
Emberi jogi mozgalomnak, szervezetnek		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	1	1
nem, de szeretnék	5	20
nem és nem is szeretnék	3	79
Természetvédelmi, állatvédelmi, környezetvédelmi szervezetnek		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen		5
nem, de szeretnék	3	33
nem és nem is szeretnék	6	62

Civil szervezetnek		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	5	7
nem, de szeretnék	2	24
nem és nem is szeretnék	3	69
Önkéntes szervezetnek vagy csoportnak		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	4	6
nem, de szeretnék	2	24
nem és nem is szeretnék	3	70
Munkaközvetítő irodának		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	4	8
nem, de szeretnék	0	16
nem és nem is szeretnék	5	76
Tehetséggondozó programnak		
	SZKRSZ	SZTE koll
igen	5	4
nem, de szeretnék	3	21
nem és nem is szeretnék	1	75

2. melléklet

Mennyire jellemzőek rád?

(a vízszintes sávokban szereplő szám: fő)

3. melléklet

Magányosnak érzem magam. * Semmiben sem tudok dönteni többé. Crosstabulation (fő)				
		Semmiben sem tudok dönteni többé.		Total
		egyáltalán nem jellemző	alig jellemző	
Magányosnak érzem magam.	egyáltalán nem jellemző	3	0	3
	alig jellemző	4	0	4
	jellemző	0	2	2
	teljesen jellemző	2	0	2
Total		9	2	11

Magányosnak érzem magam. * Túlságosan fáradt vagyok, hogy bármit is csináljak. Crosstabulation (fő)				
		Túlságosan fáradt vagyok, hogy bármit is csináljak.		
		egyáltalán nem jellemző	alig jellemző	jellemző
Magányosnak érzem magam.	egyáltalán nem jellemző	1	2	0
	alig jellemző	1	2	1
	jellemző	0	1	1
	teljesen jellemző	0	2	0
Total		2	7	2

Magányosnak érzem magam. * Annyira aggódom a testi-fizikai panaszok miatt, hogy másra nem tudok gondolni. Crosstabulation (fő)			
	Annyira aggódom a testi-fizikai panaszok miatt, hogy másra nem tudok gondolni.		Total
	egyáltalán nem jellemző	alig jellemző	
egyáltalán nem jellemző	3	0	3
alig jellemző	2	2	4
jellemző	0	2	2
teljesen jellemző	2	0	2
Total			7

Magányosnak érzem magam. * Semmi munkát nem vagyok képes ellátni. Crosstabulation (fő)					
		Semmi munkát nem vagyok képes ellátni.		Total	
		egyáltalán nem jellemző	alig jellemző		
Magányosnak érzem magam.	egyáltalán nem jellemző	3	0	3	
	alig jellemző	4	0	4	
	jellemző	1	1	2	
	teljesen jellemző	2	0	2	
Total			10	1	11

Magányosnak érzem magam. * Úgy látom, hogy jövőm reménytelen, és a helyzetem nem fog változni. Crosstabulation (fő)				
		Úgy látom, hogy jövőm reménytelen, és a helyzetem nem fog változni.		
		egyáltalán nem jellemző	alig jellemző	jellemző
Magányosnak érzem magam.	egyáltalán nem jellemző	3	0	0
	alig jellemző	3	1	0
	jellemző	1	1	0
	teljesen jellemző	1	0	1
Total		8	2	1

Magányosnak érzem magam. * Mindennel elégedetlen vagy közömbös vagyok. Crosstabulation (fő)				
		Mindennel elégedetlen vagy közömbös vagyok.		Total
		egyáltalán nem jellemző	alig jellemző	
Magányosnak érzem magam.	egyáltalán nem jellemző	2	1	3
	alig jellemző	3	1	4
	jellemző	0	2	2
	teljesen jellemző	0	2	2
Total		5	6	11

Magányosnak érzem magam. * Állandóan hibáztatom magam. Crosstabulation (fő)				
		Állandóan hibáztatom magam.		
		egyáltalán nem jellemző	alig jellemző	jellemző
Magányosnak érzem magam.	egyáltalán nem jellemző	1	1	1
	alig jellemző	3	0	1
	jellemző	0	0	2
	teljesen jellemző	0	1	0
Total		4	2	4

Magányosnak érzem magam. * Sosem fognak úgy alakulni a dolgok, ahogy én akarom. Crosstabulation (fő)				
		Sosem fognak úgy alakulni a dolgok, ahogy én akarom.		
		egyáltalán nem jellemző	alig jellemző	jellemző
Magányosnak érzem magam.	egyáltalán nem jellemző	3	0	0
	alig jellemző	3	1	0
	jellemző	0	1	1
	teljesen jellemző	1	1	0
Total		7	3	1

Magányosnak érzem magam. * Felesleges igazán törni magam valamiért, amit akarok, mert valószínűleg úgysem érem el. Crosstabulation (fő)				
		Felesleges igazán törni magam valamiért, amit akarok, mert valószínűleg úgysem érem el.		
		egyáltalán nem jellemző	alig jellemző	jellemző
Magányosnak érzem magam.	egyáltalán nem jellemző	3	0	0
	alig jellemző	3	1	0
	jellemző	0	1	1
	teljesen jellemző	0	2	0
Total		6	4	1

4. melléklet

Értékpreferenciák 1.

(öt fokú skálán, átlagértékek)

SZKRSZ hallgatók (N=11)

belső harmónia	4,91
szerelem/boldogság	4,82
<i>szabadság</i>	4,64
családi biztonság	4,36
igaz barátság	4,36
<i>kreativitás</i>	4,27
békés világ	4,27
<i>változatos élet</i>	4,18
<i>a szépség világa</i>	4,09
<i>érdekes élet</i>	4
<i>vezetésre és döntésre való jog</i>	3,82
<i>egység a természettel</i>	3,64
<i>udvariasság</i>	3,55
<i>vallásos hit</i>	3,55
<i>nemzet szerepe, hazaszeretet</i>	3,45
<i>társadalmi rend</i>	3,3
<i>a tradíciók tisztelete</i>	3
gazdagság	2,82
hatalom	2,09

SZTE kollégisták (N=395)

igaz barátság	4,68
szerelem/boldogság	4,58
családi biztonság	4,53
<i>szabadság</i>	4,51
belső harmónia	4,50
<i>udvariasság</i>	4,08
<i>érdekes élet</i>	4,08
<i>kreativitás</i>	4,05
békés világ	4,01
<i>változatos élet</i>	3,99
<i>vezetésre és döntésre való jog</i>	3,78
<i>egység a természettel</i>	3,59
<i>a tradíciók tisztelete</i>	3,56
<i>a szépség világa</i>	3,48
<i>társadalmi rend</i>	3,39
<i>nemzet szerepe, hazaszeretet</i>	3,39
gazdagság	3,26
<i>hatalom</i>	2,68
<i>vallásos hit</i>	2,42

<i>posztmaterális</i>
univerzális
<i>tradicionális</i>
materiális

5. melléklet

Értékpreferenciák 2.

(öt fokú skálán, átlagértékek)

SZKRSZ hallgatók (N=11)

<i>belső harmónia</i>	4,91
szerelem/boldogság	4,82
szabadság	4,64
családi biztonság	4,36
igaz barátság	4,36
kreativitás	4,27
békés világ	4,27
változatos élet	4,18
a szépség világa	4,09
érdekes élet	4
vezetésre és döntésre való jog	3,82
egység a természettel	3,64
udvariasság	3,55
vallásos hit	3,55
nemzet szerepe, hazaszeretet	3,45
társadalmi rend	3,3
<i>a tradíciók tisztelete</i>	3
gazdagság	2,82
hatalom	2,09

SZTE kollégisták (N=395)

igaz barátság	4,68
szerelem/boldogság	4,58
családi biztonság	4,53
szabadság	4,51
<i>belső harmónia</i>	4,50
udvariasság	4,08
érdekes élet	4,08
kreativitás	4,05
békés világ	4,01
változatos élet	3,99
vezetésre és döntésre való jog	3,78
egység a természettel	3,59
<i>a tradíciók tisztelete</i>	3,56
a szépség világa	3,48
társadalmi rend	3,39
nemzet szerepe, hazaszeretet	3,39
gazdagság	3,26
hatalom	2,68
vallásos hit	2,42

6. melléklet**Honnan értesültél a szakkollégiumi jelentkezésről? (fő)**

	Igen	Nem
ismerőseim mondták	10	1
ETR-es úzeneten keresztül	1	9
hirdetőfelületen olvastam	1	10
levélben kaptam értesítést	-	11
MODULO-n keresztül	-	11
közösségi oldalon olvastam	-	11

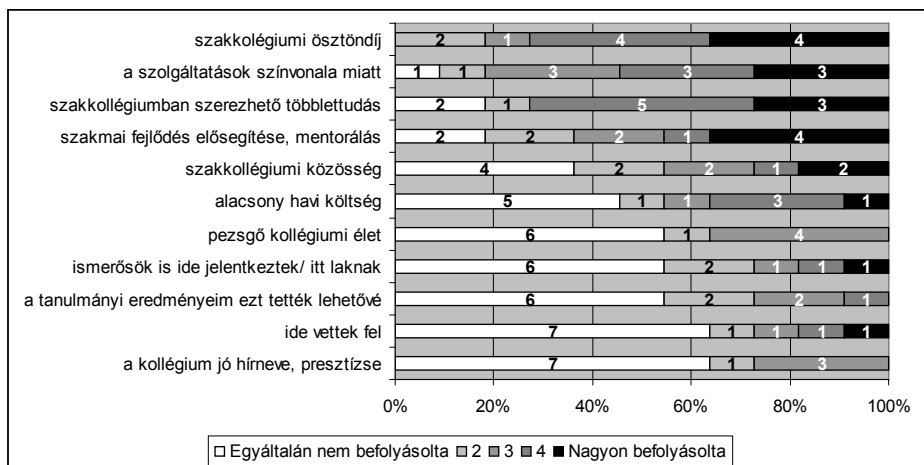
7. melléklet**Mennyiben befolyásolták az alábbiak a kollégiumi jelentkezésedet?**

(5 fokú skálán, átlagértékek)

szakkollégiumi ösztöndíj	3,91
a szolgáltatások színvonala miatt	3,55
szakkollégiumban szereshető többlettudás	3,55
szakmai fejlődés elősegítése, mentorálás	3,27
szakkollégiumi közösség	2,55
alacsony havi költség	2,45
ismerősök is ide jelentkeztek / itt laknak	2
ide vettek fel	1,91
a tanulmányi eredményeim ezt tették lehetővé	1,82
pezsgő kollégiumi élet	1,82
a kollégium jó hírneve, presztízse	1,64

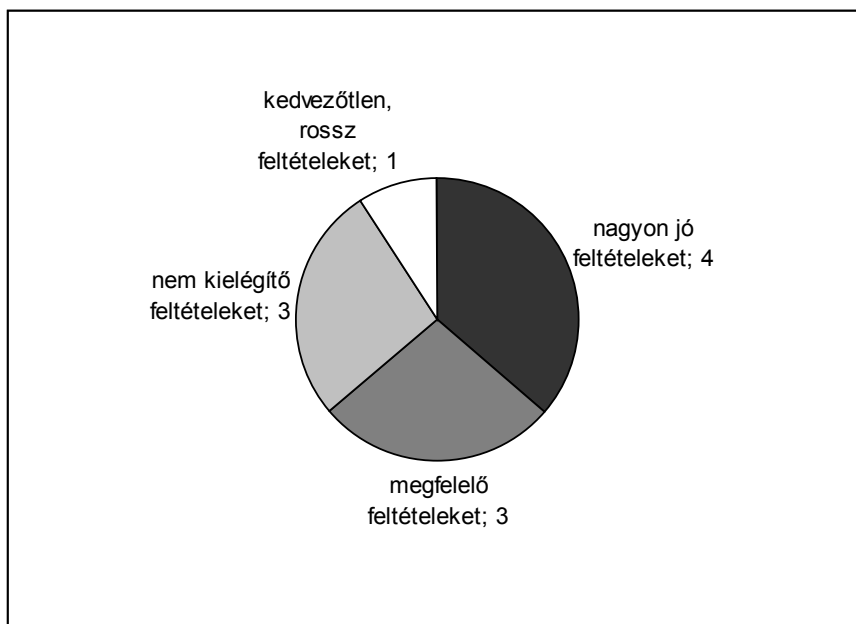
7. melléklet

Mennyiben befolyásolták az alábbiak a kollégiumi jelentkezésedet?

8. melléklet

Milyen feltételeket biztosít a szakkollégium felsőfokú tanulmányaid folytatásához

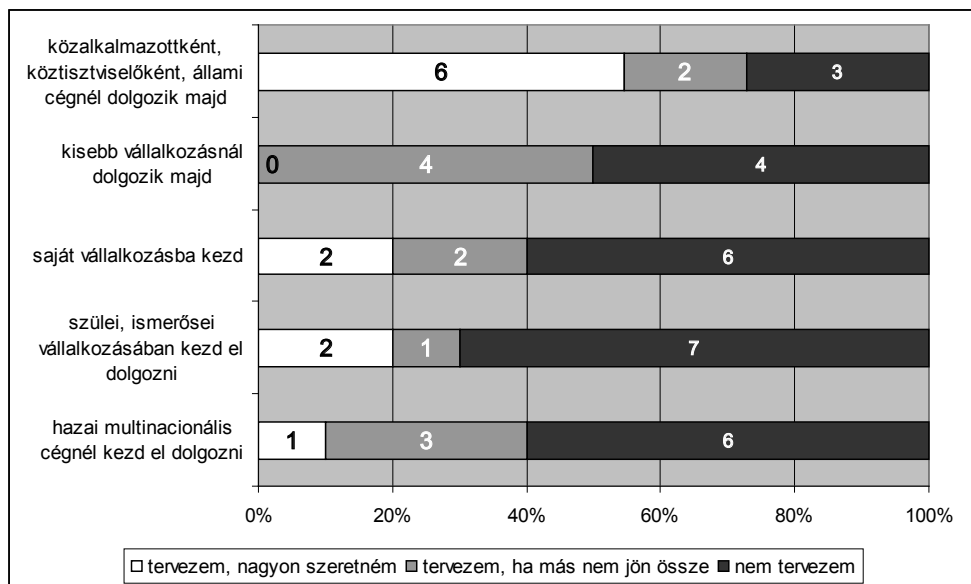
9. melléklet

Tervei szerint mikor szerzi meg a diplomát? (év, fő)

2014	4
2015	2
2016	2
2017	2
2019	1

10. melléklet

A diploma megszerzése után milyen munkavállalási elképzelései vannak?

11. melléklet

Mennyire tartja fontosnak a munkaerőpiacon az alább felsorolt kompetenciákat?

1-5 skálán megadott átlagértékek alapján kialakított rangsor. A legfontosabb szerepel legelől. Zárójelben azon rangsorban elfoglalt hely, amely úgy alakult ki, hogy a válaszadók szerint mennyire fejlesztette az adott kompetenciát a felsőoktatás.

1.	A munkavégzéshez szükséges jogi háttérismeretek (2)
2.	Átképezhetőség, tanulékonyság (3)
3.	Minőségi munkára törekvés (4)
4.	Önálló munkavégzésre való képesség (7)
5.	Felelősségvállalás (8)
6.	Lényeglátás (11)
7.	Megfelelő szakmai háttértudás (1)
8.	Az adott munkakörhöz kapcsolódó speciális szakmai fortélyok ismerete / a szakmai ismeretek alkalmazási készsége (25)
9.	Gyakorlatorientált szemlélet (26)
10.	Az új dolgok iránti fogékonyság (6)
11.	Jó munkabíró képesség (kitartás, agilitás, terhelhetőség, túlmunka vállalásának képessége, stressztűrés) (15)
12.	Kreativitás, problémamegoldó képesség (16)
13.	Precizitás (10)
14.	Jó kommunikációs képességek (17)
15.	Kapcsolatteremtő készség (18)
16.	Nyelvtudás (29)
17.	Multikulturális környezethez alkalmazkodás (31)
18.	Jó szervezőkészség (22)
19.	Időmenedzsment (23)
20.	Gazdaságossági szemlélet, takarékoság a rendelkezésre álló erőforrásokkal (24)
21.	Adatgyűjtés és szelektálás képessége (12)
22.	Döntéshozatali képesség (13)
23.	Számítógépes ismeretek (33)
24.	Munkával való azonosulás, munkához való hozzáállás (27)
25.	Kezdeményezőkézség (9)
26.	Angol nyelv tárgyalási szintű használata (32)

27. Alkalmazkodóképesség, flexibilitás (30)
28. Szabálytudat, szabálykövetés (21)
29. Asszertivitás (konstruktív érdekvényesítés) (5)
30. Szakmaszeretet (14)
31. Lojalitás a munkahelyhez (28)
32. Prezentációs jártasság (19)
33. Csapatmunka, munkatársakkal való együtt dolgozás képessége (20)

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK

Ábrák

1. ábra: A szülők/gondviselők legmagasabb iskolai végzettsége.....	24
2. ábra: Mennyiben befolyásolták az alábbiak a kollégiumi jelentkezésedet?	26
3. ábra: Mennyire bízol a társadalom jövőjében?	32
4. ábra: Mennyire bízol a személyes jövődben?.....	33
5. ábra: Tagja-e munkaközvetítő irodának	34
6. ábra: Milyen mértékben járul hozzá a tanulmányi eredményeid javításához...?	36
7. ábra: Mennyire járul hozzá a társaság, a hallgatói közösség a tanulmányi eredményedhez?	37
8. ábra: Mik a legfontosabb dolgok, amik egy szakkollégium esetében szerinted nélkülözhetetlen? és Mik az SZKRSZ legfontosabb értékei?	38
9. ábra: Mennyire tartja valószínűnek, hogy elvégzi az egyetemet és diplomát szerez, majd?	39
10. ábra: Ha újramezdhetné a tanulmányait... ..	40
11. ábra: A diploma megszerzése után... ..	41
12. ábra: Hol tervezi, hogy dolgozik?	42

Táblázatok

1. táblázat: Milyen nyelven beszél, milyen fokon?	27
2. táblázat: Tagja vagy-e valamilyen csoportnak, egyesületnek?	28
3. táblázat: Értékpreferencia sorrend	30
4. táblázat: Mennyire tartja fontosnak a munkaerőpiacon az alább felsorolt kompetenciákat?	43

SUMMARY

Introduction

In 2013, we have started a research program within the students of Christian Roma Special College of Szeged (SZKRSZ), with the aim to familiarize ourselves better with the life in the special college, especially with regards to the contribution of the institution to the alumni's success in higher education and in the labour market.

„So keres akanak” – is the Lovari Gypsy sentence which inspired the title of our book. „*What are you doing now? What are you doing? What is happening now? So keres, SzKeReSz?*” These and similar questions fulfilled our everyday lives when in 2012 we decided to study the first years of Christian Roma Special College of Szeged (SZKRSZ), which was then in its initial phase, with visions and plans formed only on a theoretical level.

Our aim was to familiarise ourselves more deeply with the world of students members of the college and at the same time study what added values the institution contributes to the path in higher education and later in the labour market.

Apart from SZKRSZ there are seven other special colleges at the University of Szeged: the Eötvös Loránd Szakkollégium established in 1956 and of great tradition, the Móra Ferenc Szakkollégium in Újszeged founded in the sixties and functioning as a special college since 2013, the Sík Sándor Piarista Egyetemi Szakkollégium started in 1993, the Karolina Katolikus Egyetemi Szakkollégium established in the new millennium, and the Szegedi Társadalomtudományi Szakkollégium founded by the

students in 1998, as well as the Művészetközvetítő és művészetpedagógiai Szakkollégium started in 2013. The first four special colleges also function as dormitories, the last two are not physically bound to a dorm.

SZKRSZ is a member of Christian Roma Special College Network (KRSZH) founded in 2011. KRSZH was established by four institutions (Jesuit Roma Special College, Hungarian Evangelist Church Roma Special College, Miskolc Greek Catholic Gypsy Special College, Wáli István Reformed Gypsy Special College) and the institution in Szeged joined as the fifth member. The number of students in special colleges varies from 15 to 50.

The controlling authority of the Special College in Szeged is the Roman Catholic Diocese of Szeged–Csanád. The college puts an emphasis on christian values, as highlighted in the name of the college, but students of different religions have of course the possibility to practice their own religion.

One of the main aims of the college is customised development, so they provide students with a mentor, a tutor and/or peer support service. This approach leads to the fact that the college pays great attention to the students' individual development plan (IDP) - to its content, planning and implementation processes. Students are supported in achieving their goals by their mentors (university/college lecturers).

The special college's academic program consists of modules: the cultural model consists of courses which develop a dual (Roma and Hungarian) identity; the spiritual module aims to deepen the Christian values; a general education module strives to provide input which shall prepare the students of the special college for the intellectual life.

Community involvement and volunteer service are an important part of the SZKRSZ's "educational program". Students volunteer ten hours per semester in partner institutions, e.g. Roma study halls, retirement homes and charity, but this includes a request for information and sensitizing work carried out in secondary schools, which occasionally disseminates the world of higher education and special college life. More than one students of SZKRSZ came to know the institution on an information day like this.

The personal and social development of the most important content added values of the SZKSZ, but let us not forget the university (state) and other (funds, NGOs) scholarships and grants which complement special college scholarships and which the students receive either by being nuanced along several components or they receive them in a differentiates manner, according to levels. Newly admitted college students receive forty thousand forints per month, the others, based on their achievement, up to even fifty thousand forints per month according to the following: they get points based on a five-grade scale for contents in a given semester (implementation of IDP, proactive approach in special college's courses, study weekends, cultural events) and based on the ranking they shall be categorised into a certain grant group.

Methodology

The focus of the study therefore is whether (1) the life in a special college contributes and (2) how to the welfare of its students beyond the subject matter acquired in higher education.

Based on our studies in higher education and the relevant literature as well as through familiarising ourselves with SZKRSZ's "educational program" – as a result of professional interviews with the director of the college (2013, 2014) – our initial assumption was that (3) the special college manages to implement an extended social expectation towards higher education and therefore to decrease vulnerability in the labour market. We also assumed that during the formation of a (4a) special college community consisting of Roma and non-Roma youth (4b) and via implementing an educational program, as a result of a planned and conscious personality development, a unique resocialisation process is created and that this will be positively evaluated by the students from the special college.

With respect to the local character of the study, we have edited a paper-based, self-reporting questionnaire consisting of 32 question groups for the first phase data collection. (This – contrary to large samples of online data collection in DPR studies – eliminated the large number, distorting data loss.) Our questionnaire studied the students' socio-cultural environment, cultural capital resources, school path, elements of the higher education life cycle, community activity, values, future orientations, employment ideas, as well as their opinions about the special college and life in the special college. The questionnaire was recorded in Spring 2014.

After the questionnaire in Autumn 2014 we have interviewed 3 special college students. During the interviews we were interested in their opinion on the added value of higher education and the special college, as well as what they thought useful competencies are in the labour market.

In Autumn 2014 we conducted a phone data collection survey among 3 special college graduates, during which we asked them about the value of the degree in the labour market and about how much higher education content contributed to success in the labour market: we were interested in their opinion about the expectations of the labour market and development by higher education.

At the end of the academic semester, we conducted focus group interviews (with the participation of 10 special college students), in which we got a deeper understanding of what being in higher education meant and about life in a special college (community development, training, mentoring, student work, volunteering).

In April 2015 we interviewed three members of the special college about to graduate and asked them to formulate their opinion about the following questions: How does higher education contribute to success in the labour market? How does a special college contribute to achievements in the labour market? How and to what extent did the membership in a special college develop your ability to cooperate in a community? How and to what extent did the special college increase the level of education through trainings and mentoring? How and how much did the special college contribute to strengthening and deepening your identity?

Conclusions

The Christian Roma Special College of Szeged is an institution with a special group of tasks, and is a new participant in the higher education of Szeged. During the first phase of our research, between 2012-2015, we have followed the birth of the college through a holistic perspective. In our study we used quantitative, statistic data collection and analysis, as well as personal and focus group interviews based on qualitative methodologies. Our research (partly) studies labour market input and as such characteristically produces results serving the congruence of higher education and labour market (e.g. about the contents missing from the world of higher education and about their added value outside the institution but present in the effect), and its analysis can be interpreted within the framework of educational sociology, at the same time, in its approach it is far closer to pedagogical sociology and in the focus of its attention are value transfer processes and their effect.

The transformation of higher education in the new millennium affected non-traditional higher education students with a new vulnerability, namely the individualisation of the post-modern society and the credit system together (joined by the disintegration of study circles) led to a lack of university social relationships, which has created a doubly disadvantageous situation for the youth on the “shady side”: the lack of invigorating relationships and due to that, the lack of access to useful information. Our study shows that the feeling of loneliness is present even among special college students and that it is paired with a “it-is-not-worth-making-an-effort-since-I-won’t-achieve-it-anyway” sentiment. This feedback from students make an argument for mental health support as a necessity. Our interviewees provided feedback on the importance of mentors in their response to this question.

The quantitative study confirmed our assumption that special college students (despite their disadvantageous position from a socio-economic point of view) show a stronger fighting skill, the phenomenon of resilience is more accentuated in their circle. As a consequence, special college

students are more optimistic than their non-special college member peers. Our explanation to the above phenomenon is the special college's community, as well as the planned and conscious personality development that is carried out in the special college.

According to the college members' feedback, the most important value is the community, the cooperative patterns and practices, which they considered to be the determining factor for academic achievement, similarly to the materialistic elements of the college (housing conditions, an environment supporting learning). The everyday life in the college is not characterised by scientific work, which is due to the wide variety of interests on the students' part, but this diversity is a resilience and identity strengthener when we talk about community and living together.

During the analysis of values we have established that there is a sense of strong trans-historical value in the special college students' post-materialistic universal value orientation and value judgment. These value judgments match those of the college's.

At the same time, when analysing the interviews, we have established that these values are also present in the students' everyday practice. Value creation and value assignment is therefore present not only in the college's manifest functions (director's interview, official documents, leaflets), but also in the students' implicit value judgment and value orientation. It is therefore present in the college's everyday life.

With regards to further educational and labour market plans – similarly to other higher education students – special college students face the strong pulling effect from Western and Central regions, and there is a similar attraction to Szeged, referring to a strong presence of generational effects. At the same time, the family, as a traditional control factor, has been pushed to the background and with regards to youth careers the phenomenon of middle class strengthening is represented in the fact that almost half of college students have no plans of looking for work in the sending family's settlement (township, farm).

After closing the first wave of our research, we can reinforce our initial statement according to which the life and existence in the SZKRSZ special college contributes to youth successes and achievements.

The special college implements certain elements of extended social role expectations manifesting towards higher education in the area of labour market vulnerability (equal opportunities, community building, strengthening identity, talent management).

During the formation of the special college community involving Roma and non-Roma youth and via the implementation of the pedagogical program, as a result of planned and conscious personality development a unique resocialisation process is created. The pedagogy of this process is based on non-formal and mostly informal methodologies. This added value is interiorised by the special college students in a sensitive manner and the alumni provide feedback on it, assess it positively, as a factor contributing to their achievement in the labour market.

Kiadta: Belvedere Meridionale, Szeged
www.belvedere.meridionale.hu
szerk@belvedere.meridionale.hu
Műszaki szerkesztő: Szuperák Attila
Nyomta: S-Paw Nyomda, Üllés